



# مجله حقوق قرمز



شاپا چاپی: ۱۸۴۱-۲۷۸۳  
شاپای الکترونیکی: ۱۹۲۲-۲۷۸۳

دوره ۹ - شماره ۲۷ - بهار ۱۴۰۵

بار اثبات دعوا در داوری تجاری بین المللی  
 همایون مافی، مانده اصغرزاده  
 تحلیل رویه احراز صلاحیت دیوان کیفری بین‌المللی جهت رسیدگی به ازدواج اجباری  
 محمدحسین رضائی قوام‌آبادی، پوریا ابراهیم زاده  
 بازاندیشی حقوقی در استفاده از هوش مصنوعی برای اجرای مجازات حبس در ایران و نظام های حقوقی مختلف  
 امیررضا محمودی، آتوشا ظفری کوره تاش  
 حقوق فدراسیونی در فوتبال: رویکرد نظام‌های حقوقی ایران، فرانسه، انگلستان، آرژانتین، برزیل، اسپانیا و کلمبیا  
 بهنام نورزاده  
 تعارض آیین نامه ماده سوم قانون الزام به ثبت رسمی معاملات اموال غیرمنقول با قوانین و اصول حقوقی  
 اکبر ایمان پور، سه‌نند نجادی ایجادکار  
 شخصیت مجرمانه و رابطه آن با مجازات موثر  
 مریم بهمنی، مصطفی کرمی پور  
 چالش‌ها و موانع تفسیر قراردادها در حقوق ایران  
 فرزین یزدان پناه، محمدرضا نصیری  
 تدابیر پیشگیری از فساد مالی در نظام بانکی  
 علیرضا درائی، سیدابراهیم مرتضوی، امیرحسین ابوالحسنی  
 طلاق به درخواست زن در نظام حقوقی ایران  
 محمد احمدی، حلما سادات ذریه کرمانشاهی  
 ماهیت کیفری قرعه کشی های آنلاین در حقوق ایران  
 محمدحسین حاجب، زهرا ربانی، رویا آسیایی  
 قرارداد بیع متقابل در نظام حقوقی ایران  
 صادق محبی، محمدعلی جهانی  
 ویژگی ها و خصوصیات جرائم سایبری در نظام کیفری ایران  
 سیده الهه بابونکی  
 بررسی حق اشتغال زنان در حقوق بین الملل  
 حبیب اله عبدالله پور، سما خدایاری  
 اثرگذاری اقدامات تأمینی و تربیتی در بازاجتماعی شدن بزهکاران نوجوان؛ نمونه پژوهی مجتمع قضایی شهید فهمیده  
 لیلا احدی  
 مقابله به مثل در قرآن کریم و جایگاه آن در سیاست کیفری اسلامی  
 رژین مسعودی، جمال رضایی حسین آبادی  
 واکاوی حقوقی ساختار نظارتی بازار غیرمتشکل پولی در ایران: از ابهامات مفهومی تا چالش‌های تقنینی و اجرایی  
 علی بابایی  
 تاثیر نهادهای مستقل بین المللی بر کارآمدی تحریم ها در حقوق تجارت بین الملل  
 الهه قربان کریمی  
 بر مدار مصلحت عالیه کودک؛ تحلیل حضانت با رویکرد حقوقی، فقهی و روان‌شناختی تا شناخت خلاهای تقنینی  
 مونا کمیلی  
 بازپروری حقوق بشردار و محدودیت های آن در نظام کیفری ایران  
 امین رضا بهار فلامرزی  
 تحلیلی بر مسئولیت محض مدنی در حوادث صنایع شیمیایی؛ مطالعه موردی واحدهای تولید متانول ایران  
 محمد جوکار، ساسان وزین پور  
 آسیب شناسی مجازات سالب حیات در حقوق کیفری ایران  
 محمدرضا رضائی  
 اجرای مقررات ملی شدن اراضی در خصوص اراضی وقفی با تاکید بر رویه قضایی  
 اسماعیل چوگانی  
 سیاست کیفری بین‌المللی در قبال نسل کشی: تحلیل تطبیقی در دادگاه‌های کیفری بین‌المللی  
 علی هادیان حقیقی، صابر سیاری زهان  
 تحلیل جرم شناختی کولبری در مناطق مرزی ایران و مقایسه آن با قاچاق کالا  
 مرتضی هاشم پور  
 چالش ها و آسیب های حقوقی موسسات اعتباری غیرمجاز در نظام پولی ایران  
 امین امینی نژاد  
 تاثیر اختلال کارکرد قشر پیش‌پیشانی بر مسئولیت کیفری در جرم قتل عمدی  
 حمید غیاثی، مهدی شعبان زاده  
 هوش مصنوعی و حق بر محاکمه عادلانه در پرتو قانون اساسی ایران  
 پوریا ژولیده  
 تأثیر مخارج و پدھی دولت بر رشد بازار سهام در ایران  
 راضیه جنتی نژاد  
 جایگاه نهاد طرف معامله مرکزی در معاملات فرامرزی و تأثیر آن بر اصل نسبی بودن قراردادهای حقوق ایران، اروپا و ایالات متحده آمریکا  
 عارفه قاسم زاده ده آبادی  
 راهکارهای پیشگیری و مقابله با جرائم سایبری  
 احمد پدیدار



## Federative Rights in Football: Approaches of the Legal Systems of Iran, France, England, Argentina, Brazil, Spain and Colombia

## حقوق فدراسیونی در فوتبال: رویکرد نظام‌های حقوقی ایران، فرانسه، انگلستان، آرژانتین، برزیل، اسپانیا و کلمبیا

**Behnam Noorzadeh**

PhD in Private Law, University of Tehran, Member of the Sports Law Commission of the National Olympic Committee of Iran, Tehran, Iran

**بهنام نورزاده**

دکتری حقوق خصوصی، دانشگاه تهران، عضو کمیسیون حقوق ورزشی کمیته ملی المپیک ایران، تهران، ایران

behnam\_noorzade@ut.ac.ir  
<http://orcid.org/0009-0009-2794-5980>

### Abstract

Participating in official competitions and any activity in the field of Football Transfers requires authorization from Sports Organizations. In this path, "Federative Rights" plays a fundamental role. Federative Right is defined as a set of rules governing the right to participate in professional matches and competitions within the framework of "Lex Sportiva" based on Cooperation between clubs. Colombian sports legislation Law 181 of January 1995 stipulates that federative rights are called sporting rights. These rights can also be found in the Rules and Regulations of the Iranian Football Federation, such as, the right to register a player, the right to play in a club or transfer the player to another club. In French Law, the intervention of international federations such as FIFA in Federative Rights is notable. In a judgment of 24 January 2006, the Criminal Division of the French Supreme Court held that the sports federations rules transcend national boundaries. Despite having the nature of sport, Federative Rights constitute the basis of a "player's economic rights". Consequently, a professional footballer's "Economic Rights", derived from Federative Rights, demonstrates commercial potential of Federative Rights, and as an asset can be defined as any expected financial revenues derived from the federative right, such as the player's image rights and transfer fees paid for players. In legal systems including the French and Brazil, these rights are separated. While the economic rights can be shared or divided by clubs and players, the federative rights belong to a club and cannot be transferred by virtue of being affiliated to Sporting Governing Bodies.

**Keywords:** Federative Rights, Economic Rights derived from Federative Rights, Transnational Sports Law, Football player's Transfer, Cooperation.

### چکیده

شرکت در رقابت‌های رسمی و فعالیت در زمینه نقل و انتقالات فوتبال، نیازمند صدور مجوز نهادهای ورزشی است. در این مسیر، «حقوق فدراسیونی» نقش اصلی را بر عهده دارد. حقوق فدراسیونی را می‌توان به‌عنوان مجموعه‌ای از قواعد حاکم بر حق شرکت و حضور در بازی‌ها و رقابت‌ها در چهارچوب حقوق فراملی ورزشی مبتنی بر هم‌رقابتی باشگاه‌ها تعریف نمود. قانون شماره ۱۸۱ کلمبیا مصوب ژانویه ۱۹۹۵ میلادی، حقوق فدراسیونی را با عنوان حقوق ورزشی می‌نگرد. این حقوق، در مقررات فدراسیون فوتبال ایران نیز قابل مشاهده است، مانند حق ثبت‌نام بازیکن، حق بازی برای باشگاه یا انتقال از یک باشگاه به باشگاه دیگر. در حقوق فرانسه، مداخله فدراسیون‌های بین‌المللی مانند فیفا در حقوق فدراسیونی قابل توجه می‌باشد. شعبه کیفری دیوان عالی فرانسه، با رأی که در تاریخ بیست و چهارم ژانویه ۲۰۰۶ میلادی صادر نمود، مقررات فدراسیون‌های ورزشی را فراتر از مرزهای ملی تلقی نمود. حقوق فدراسیونی به‌رغم سرشت ورزشی‌اش، بن‌مایه حقوق اقتصادی بازیکن را بنیان می‌نهد، بر این اساس، «حقوق اقتصادی مشتق‌شده از حقوق فدراسیونی» یک فوتبالیست حرفه‌ای پتانسیل تجاری حقوق فدراسیونی را نشان می‌دهد و به‌عنوان دارایی می‌توان آن را به هر گونه درآمد مالی مورد انتظار حاصل از حقوق فدراسیونی تعریف نمود مانند حقوق تصویری بازیکن و هزینه‌های انتقال پرداخت شده برای بازیکنان. در حقوق فرانسه و برزیل این دو حق از یکدیگر تفکیک شده‌اند. حقوق اقتصادی می‌تواند بین باشگاه‌ها و بازیکنان مشترک باشد یا تقسیم شود، درحالی که حقوق فدراسیونی متعلق به یک باشگاه است و به دلیل وابستگی به نهادهای ورزشی قابل انتقال نیست.

**واژگان کلیدی:** حقوق فدراسیونی، حقوق اقتصادی مشتق‌شده از حقوق فدراسیونی، حقوق فراملی ورزشی، نقل و انتقالات فوتبال، هم‌رقابتی.

Received: 2026/04/17 - Review: 2026/05/02 - Accepted: 2026/05/25

دریافت مقاله: ۱۴۰۵/۰۴/۱۷ - بازنگری مقاله: ۱۴۰۵/۰۵/۰۲ - پذیرش مقاله: ۱۴۰۵/۰۵/۲۵

ارجاع:

نورزاده، بهنام؛ (۱۴۰۵)، حقوق فدراسیونی در فوتبال: رویکرد نظام‌های حقوقی ایران، فرانسه، انگلستان، آرژانتین، برزیل، اسپانیا و کلمبیا، تمدن حقوقی، شماره ۲۷.

## Copyrights:

Copyright for this article is retained by the author (s) , with publication rights granted to Legal Civilization. This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0>) , which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited.



CC BY-NC-SA



## مقدمه

نهادهای ورزشی به‌عنوان متولیان اصلی و برگزارکنندگان رقابت‌های رسمی ورزشی در فوتبال، ورود به این دسته از رقابت‌ها را منوط به مداخله پلیسی و صدور مجوز از جانب خود می‌دانند تا بدین وسیله کنترل فعالیت‌های مالی و ورزشی بازیکنان و باشگاه‌ها را در راستای برقرای نظم عمومی ورزشی در دست داشته باشند.

باشگاه‌های ورزشی با تبعیت از الزامات و مقررات نهادهای مذکور مبادرت به تحصیل مجوز شرکت در رقابت‌های ورزشی برای بازیکنان و خود می‌نمایند و وارد فعالیت در این رقابت‌ها به‌ویژه در حوزه نقل و انتقال بازیکنان می‌شوند که اهمیت ویژه‌ای در دنیای فوتبال دارد. فلسفه‌ای پنهان و رای انتقال بازیکنان وجود دارد که بدین صورت قابل توصیف است: فوتبالیست حرفه‌ای نمادی از جامعه است که فراتر از جنبه صرفاً ورزشی خود ارزش دارد (Pina Sánchez & Ferrero Muñoz, 2009, 601) و فوتبال نیز بیش از آن که با خرید و فروش بازیکنان مواجه باشد، یک حقیقت ژرف را نمایان می‌سازد و آن عبارت است از: پرورش دادن بازیکنان<sup>۱</sup> از سنین پایین؛ وضعیتی که سبب می‌شود ارزش

بازیکن با در نظر گرفتن ارزش اقتصادی<sup>۲</sup> و تأثیر اجتماعی وی در بازار نقل و انتقالات<sup>۳</sup> تعیین گردد (نورزاده، ۱۴۰۲، ۳۱). در فوتبال اروپا، معیارهای مذکور در بازار روبه‌رشد کالاهای تجاری برای بازیکنان، به‌عنوان یک «تغییردهنده واقعی بازی»<sup>۴</sup> ثابت شده است (Užik et al, 2022, 3).

پرسش اصلی این است که در چشم‌انداز حقوق بازیکن و باشگاه ناظر به حق شرکت و حضور در مسابقات رسمی و رقابت‌های حرفه‌ای، حقوق مربوط به بازیکن چه در بعد ورزشی و چه اقتصادی، بر چه مبنای و سازوکاری ایجاد و در نقل و انتقالات ورزشی نهادینه گردیده است؟ در نهایت نیز چه آثاری به‌همراه دارد؟ در چرخه نقل و انتقال بازیکنان، باشگاه‌های ورزشی در چهارچوب نظام حقوق فراملی ورزشی بر مبنای هنجارهای وضع‌شده نهادهای ورزشی عمل می‌کنند. فدراسیون‌ها، کنفدراسیون‌ها، فیفا و یوفا نقش اصلی در شکل‌گیری این مقررات و هنجارهای ورزشی دارند و این جا است که مبنای حقوق منبعث از نقل و انتقال و استخدام بازیکنان، پایگاه اصلی خود را در مقررات ورزشی می‌بیند؛ همان‌گونه که در حقوق فرانسه این هنجارها را مقرراتی به‌مفهوم کاملاً ورزشی تلقی می‌نمایند که شرایط حضور و فعالیت ورزشکاران برای شرکت در رقابت‌ها و مسابقات داخلی و بین‌المللی را تعریف می‌کند و ارکان قضایی ورزشی مانند دیوان دآوری ورزش آن مقررات را بدون توسل به اعمال هیچ قانون ملی خاصی بر منازعات ورزشی اعمال می‌کنند (Silance, 1998, 184).

فصل‌های مسابقات ورزشی، پنجره‌های نقل و انتقالات و نهادهای ورزشی زنجیره‌های اصلی نقل و انتقال بازیکنان هستند که دو وجه را در این زنجیره نمایان می‌سازند: نخست؛ مشخصه ورزشی صرف فرایند نقل و انتقال بازیکنان در طول رقابت‌های ورزشی که در لابه‌لای مقررات ورزشی قابل مشاهده است و دوم؛ مشخصه اقتصادی این فرایند که در کنار نظام حقوق فراملی ورزشی، پای حقوق تجاری، حقوق اقتصادی، حقوق رقابت، حقوق مالکیت فکری و از این قبیل را به دنیای فوتبال

۲- از جمله در نظر گرفتن حق آموزش

۳- با عنایت به معیارهایی همچون، تصویر، تأثیر تجاری و حتی تأثیر مجازی

باز می‌کند. دسته‌اول، وابستگی به فدراسیون‌های ورزشی دارد و دسته‌دوم، از دل این وابستگی با تمرکز بر حرفه و صنعت در ورزش ظاهر می‌شود و بهترین تعبیر برای دسته اخیر، جمله فران سوریانو در کتاب «گل، توپ شناسی وارد دروازه نمی‌شود» می‌تواند باشد: «اگر به انتقالات آینده فکر می‌کنید، به خدمت گرفتن یک بازیکن دوازده ساله می‌تواند سرمایه‌گذاری بسیار پرمفعتی باشد،<sup>۵</sup> به‌ویژه در بعضی کشورها مانند برزیل. من در پورتو آلگره یک مدافع میانی آینده‌دار را دیدم که می‌خواست در ازای چند رئال<sup>۶</sup>، یک سبد غذای اولیه<sup>۷</sup> و یک بلیت اتوبوس برای رفتن به جلسات تمرینی، نیمی از درآمدش در سراسر دوران حرفه‌ای ورزشی‌اش را به یک مدیر برنامه بدهد» (سوریانو، ۱۴۰۱، ۱۸۲).

بازیکنان آینده‌دار جایی ویژه در سیاست‌های نقل و انتقال بازار فوتبال دارند، همان‌طور که براساس نقل و انتقالات بازار فوتبال کشورهایی مثل فرانسه، تقاضای انبوه برای به خدمت گرفتن بازیکنان «ستاره»<sup>۸</sup> مشهود است، چرا که باور غالب در برخی باشگاه‌ها این است که جذب چنین بازیکنانی بهترین راه برای دستیابی به موفقیت ورزشی می‌باشد (Wanat&Leksowski, 2022, 253). حقوق مربوط به بازیکن از زمان انعقاد تا پایان قرارداد و در چهارچوب حق شرکت در بازی و رقابت ورزشی لیگ‌های فوتبال در سطوح ملی، منطقه‌ای و جهانی به‌عنوان یک حلقه اتصال حقوقی بین باشگاه و بازیکن عمل می‌نماید؛ امری که سبب می‌شود نه تنها بازیکنان مجاز به شرکت در مسابقات ورزشی شوند، بلکه ظرفیت فعال شدن حقوق اقتصادی نیز ایجاد شود. بدین نحو با اتکالی به این دو دسته حقوق در سیستم نقل و انتقال بازیکنان، ساختار معاملاتی ویژه‌ای بنا نهاده می‌شود و موقعیت بازیکنان و باشگاه‌ها مبتنی بر نظم خاصی می‌گردد که محور این پژوهش می‌باشد.

۵- در میحث مربوط به مفهوم حقوق فدراسیونی توضیح داده خواهد شد که برای بازیکنان از سن دوازده سالگی گذرنامه الکترونیکی بازیکن توسط فیفا ایجاد می‌شود که سوابق ثبت نام یک بازیکن را از سن مذکور ارائه می‌دهد و آثار آن را در مواردی مثل مبنای محاسبه حق آموزش می‌توان مشاهده نمود.

۶- واحد پول برزیل

۷- آرد، برنج، لوبیا، شکر و تخم مرغ

## ۱- مفهوم حقوق فدراسیونی

در حوزه فوتبال، یک عنصر مهم در نقل و انتقالات ورزشی وجود دارد که دارای نقش محوری هست، به گونه‌ای که حتی اگر بازیکنی بتواند با یک باشگاه رابطه قراردادی داشته باشد، چنان چه در فدراسیون مربوطه ثبت‌نام ننموده<sup>۹</sup> و مراحل پیش‌قراردادی را طی ننموده باشد، نمی‌تواند جواز ورود به رقابت‌های ورزشی را کسب نموده و در نتیجه، خدمات حرفه‌ای ورزشی خود را در مسابقات رسمی حتی بر فرض این که قراردادش منعقد شده باشد، ارائه نماید. این عنصر، «حقوق فدراسیونی»<sup>۱۰</sup> نام دارد که جزء یکی از انواع حقوق فوتبالیست‌ها دسته‌بندی شده است (Marmayou, 2016, 71).

از چشم‌انداز دکترین محدودیت کسب‌وکار در ورزش، این دسته از حقوق در سیستم نقل و انتقالات فیفا از جمله محدودیت‌هایی است که حاکم بر وضعیت بازیکن در حوزه ورزش می‌باشد (نورزاده، ۱۴۰۲، ۱۴۹). مبنای حقوق فدراسیونی را باید در اهلیت باشگاه‌ها در ثبت‌نام ورزشکار<sup>۱۱</sup> در بازی‌ها و رقابت‌های رسمی جست‌وجو نمود که به‌صورت مستقیم به قدرت یک باشگاه در ثبت‌نام وی در یک رقابت رسمی زیر نظر یک فدراسیون ورزشی، اشاره دارد و برای همین نیز حق مذکور از لحظه ثبت‌نام بازیکن به‌نفع باشگاه ایجاد می‌شود و با انتقال بازیکن و ثبت‌نام از جانب یک باشگاه جدید به پایان می‌رسد.

از منظر تاریخ حقوق، خاستگاه حقوق فدراسیونی را باید در سیستم نقل و انتقال فوتبال انگلستان که در دهه ۱۸۸۰ میلادی تأسیس و بعداً توسط لیگ‌ها و نهادهای ورزشی در سراسر جهان

۹- یعنی الزامات اداری را رعایت نکرده باشد

### 10- Droits Fédératifs/Federative Rights

۱۱- بازیکن فوتبال مصداقی از ورزشکار محسوب می‌شود که شغل خود را بازی فوتبال به‌عنوان شغل اصلی، انتخاب نموده است (نورزاده، ۱۳۹۱، ۱۴). شایان ذکر است که ورزشکار در ماده ۱ قانون الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران به کنوانسیون بین‌المللی مبارزه با زورافزایی (دوپینگ) مصوب ۱۳۸۸ بدین‌صورت تعریف شده است: از نظر برنامه‌های آموزشی و پرورشی، ورزشکار به فردی اطلاق می‌شود که تحت‌نام یک سازمان ورزشی به‌عنوان شرکت‌کننده رقابت ورزشی حضور یابد

به کارگرفته شد، جست (Hamerník, 2021, 606). اتحادیه فوتبال انگلستان در سال ۱۸۸۵ میلادی، با وضع مقرراتی و ایجاد یک «سیستم ثبت نام»<sup>۱۲</sup> به بازیکنان حرفه‌ای اجازه داد تا در مسابقات رسمی شرکت کنند و آنان را ملزم نمود که سالانه در اتحادیه فوتبال انگلستان ثبت نام نمایند،<sup>۱۳</sup> به علاوه، هیچ بازیکنی تا زمانی که ثبت نام نکرده بود، اجازه بازی نداشت و فقط می‌توانست برای باشگاهی که در آن ثبت نام کرده بود، بازی کند.<sup>۱۴</sup>

مقصود و محور اصلی نقل و انتقال بازیکنان فوتبال را باید انتقال حقوق فدراسیونی دانست (Cadena Afanador & Torres Espíndola, 2020, 208) که دروازه اصلی ورود به رقابت‌های رسمی ورزشی هست و فقط باشگاه‌های فوتبال عضو یک فدراسیون ورزشی و مشغول رقابت در لیگ‌های رسمی، می‌توانند دارای حقوق فدراسیونی باشند. قابل توجه است که، قانون شماره ۲۷۲۱۱ آرژانتین<sup>۱۵</sup> حقوق فدراسیونی<sup>۱۶</sup> را به صراحت در انتقال بازیکن به باشگاه دیگر پیش‌بینی نموده است. در بند «ب» ماده ۷ این قانون چنین آمده است: «گرامت قابل پرداخت برای حقوق آموزش در ورزش‌های تیمی در موارد زیر قابلیت اجرا دارد: هنگامی که یک ورزشکار حرفه‌ای است، هر بار که حقوق فدراسیونی‌اش به نهاد ورزشی دیگری انتقال می‌یابد، با حفظ همان وضعیت، یا هر بار که قرارداد جدیدی منعقد می‌کند».

تحت‌لوای حقوق فدراسیونی، نه تنها بازیکنان مجاز به شرکت در مسابقات ورزشی و لیگ‌های حرفه‌ای داخلی زیر نظر فدراسیون‌های ورزشی می‌شوند بلکه این حقوق، پیونددهنده رابطه حقوقی و

## 12- Registration System

۱۳- در بخشی از مقرر شماره ۲۱ قوانین اتحادیه فوتبال انگلستان چنین آمده بود: تمام بازیکنان حرفه‌ای باید سالانه از طریق فرمی که توسط دبیر اتحادیه ارائه می‌شود، ثبت نام شوند

14- FIFA Report-The Reform of the Transfer System, 2023, 12

15- Law 27211 General Regime. Professionalism. Individual Sports. Jurisdiction and Competence. The Senate and Chamber of Deputies of the Argentine Nation, Enacted: November 4, 2015: ARTÍCULO 7° La compensación que corresponda abonar en concepto de Derecho de Formación Deportiva en los deportes colectivos se hace efectiva en los siguientes casos: b) Cuando el deportista es profesional, cada vez que se produzca una transferencia de derechos federativos a otra entidad deportiva, conservando el mismo estatus, o cada vez que suscribe un nuevo contrato

16- derechos federativos

اداری بین باشگاه و بازیکن با فدراسیون‌های ورزشی و نهادهای بین‌المللی ورزشی نیز هستند؛ از این رو، حقوق فدراسیونی را می‌توان به «حق شرکت و حضور در بازی<sup>۱۷</sup> و رقابت‌های حرفه‌ای تحت نظام حقوق فراملی ورزشی<sup>۱۸</sup> و هم‌رقابتی ورزشی بر پایه همکاری باشگاه‌ها» تعریف نمود.

حق ثبت‌نام<sup>۱۹</sup> یک بازیکن در نهادهای ورزشی، حق شناسایی بازیکنان در داخل و خارج از کشور، حق شرکت در تمرینات ورزشی و استفاده از بازیکن به عنوان بخشی از تیم خود در طول مسابقات لیگ، حق استفاده از تصویر بازیکن برای تبلیغ باشگاه در بازارهای تجاری یا ترکیب تیم باشگاه در روز قبل از مسابقات، حق قرض دادن<sup>۲۰</sup> بازیکن به سایر باشگاه‌ها برای مدت معین<sup>۲۱</sup> و حق انتقال بازیکن به باشگاه دیگر به صورت دائم داخل در قلمرو حقوق فدراسیونی می‌باشند.<sup>۲۲</sup>

از آنجا که، حقوق فدراسیونی امکان ثبت‌نام یک بازیکن را فراهم می‌کند (Bertrand, 2017, 81)، بعضاً حقوق ثبت‌نام و حقوق فدراسیونی به جای یکدیگر استفاده می‌شود و به همین سبب نیز حقوق فدراسیونی را حقوقی می‌دانند که به بازیکنان اجازه می‌دهند به نمایندگی از باشگاه که در فدراسیون

۱۷- در مفهوم مالی-ورزشی

۱۸- هنجارها و مقررات نهادهای جهانی ورزش

۱۹- ثبت‌نام به منزله مجوز بازیکن برای شرکت در مسابقات حرفه‌ای فوتبال است

۲۰- انتقال موقت

۲۱- انتقال فرضی بازیکنان، برای مدت‌زمان از پیش تعیین شده است و روند اداری آن مشابه انتقال دائم می‌باشد؛ از این رو، نه تنها بازیکن باید برای بازی در باشگاه جدید خود ثبت‌نام کند، بلکه می‌بایست مقررات مربوط به دوره‌های ثبت‌نام و تعداد ثبت‌نام‌ها در یک سال را نیز رعایت نماید

۲۲- مواردی هم قابلیت اضافه شدن به این قلمرو را دارد: ثبت سوابق جزئیات یک بازیکن از جمله تاریخ شروع ثبت‌نام، نام کامل (نام، نام میانی و نام خانوادگی) بازیکن، تاریخ تولد، جنسیت، ملیت و وضعیت به عنوان آماتور یا حرفه‌ای، نوع فوتبالی که بازیکن خواهد کرد (فوتبال یازده نفره، فوتسال و فوتبال ساحلی)، نام باشگاه در فدراسیونی که بازیکن در آن بازی خواهد کرد، شناسه بازیکن، مؤلفه‌هایی مانند ممنوعیت بازی برای بیش از یک باشگاه در طول یک فصل (به استثنای انتقال قرضی)، محدودیت در میزان تعداد ثبت‌نام در باشگاه‌ها در طول یک فصل، رعایت دوره‌های ثبت‌نام و ثبت‌نام داخل در پنجره نقل و انتقالات تعیین شده در فدراسیون و قبل از بسته شدن پنجره نقل و انتقالات مربوطه و دریافت گواهی انتقال بین‌المللی در زمان ثبت‌نام در فدراسیون فوتبال جدید و رعایت موارد الزامی مربوط به آن

فوتبال<sup>۲۳</sup> ثبت شده است، در مسابقات شرکت کنند و بنابراین باید در فدراسیون فوتبال ثبت شوند (De Sousa Martins, 2015, 4).

در قوانین فیفا درباره حقوق مربوط به ثبت نام بازیکنان در بند اول ماده ۵ مقررات وضعیت و نقل و انتقال بازیکنان<sup>۲۴</sup> مقرر شده است: «هر فدراسیون باید دارای یک سیستم ثبت نام الکترونیکی بازیکن باشد که در زمان نخستین ثبت نام<sup>۲۵</sup>، یک «شناسه فیفا»<sup>۲۶</sup> به هر بازیکن اختصاص بدهد. بازیکن برای بازی در یک باشگاه خواه به عنوان بازیکن حرفه‌ای و خواه آماتور، بر اساس مفاد ماده ۲، می‌بایست در فدراسیون ثبت نام کند. به استثنای بازیکنانی که در مسابقات دوستانه در طول دوره آزمایشی شرکت می‌کنند، تنها بازیکنان ثبت نام شده الکترونیکی دارای شناسه فیفا، واجد شرایط شرکت در رقابت‌های فوتبال سازمان یافته و سیستماتیک<sup>۲۷</sup> هستند. بازیکن با ثبت نام یا پذیرش حضور در دوره آزمایشی، تبعیت از قوانین و مقررات فیفا، کنفدراسیون‌ها و فدراسیون‌ها را می‌پذیرد». به علاوه، بند اول ماده ۵ مقررات نقل و انتقال و تعیین وضعیت بازیکنان فدراسیون فوتبال ایران مصوب ۱۳۹۶ درباره «ثبت نام بازیکنان» به عنوان یکی از مقررات محدود کننده قراردادی و معرف حقوق فدراسیونی، مقرر می‌دارد: «یک بازیکن برای بازی کردن در یک باشگاه می‌بایست در فدراسیون<sup>۲۸</sup> به عنوان بازیکن حرفه‌ای یا آماتور، مطابق با مفاد ماده ۲ این مقررات<sup>۲۹</sup> ثبت شود. تنها بازیکنان ثبت شده

۲۳- اتحادیه و سازمان ورزشی

24- Regulations on the Status and Transfer of Players, JANUARY 2025

۲۵- ثبت نام اولیه

26- FIFA ID

«شناسه فیفا»، یک شناسه منحصر به فرد جهانی است که از طریق سرویس شناسه اتصال فیفا به هر باشگاه، فدراسیون، بازیکن و واسطه‌های نقل و انتقال در فوتبال داده می‌شود

See: Regulations on the Status and Transfer of Players, JANUARY 2025, p. 9

۲۷- رسمی و تحت نظر فدراسیون‌ها

۲۸- سازمان لیگ

۲۹- ماده ۲: وضعیت بازیکنان بازیکنان حرفه‌ای یا آماتور: ۱- بازیکنانی که در فوتبال شرکت می‌کنند به دو دسته حرفه‌ای و آماتور تقسیم می‌شوند. ۲- بازیکن حرفه‌ای بازیکنی است که قرارداد کتبی به عنوان بازیکن حرفه‌ای با یک باشگاه داشته

می‌توانند در مسابقات فوتبال شرکت نمایند. با انجام عمل ثبت، بازیکن به پیروی از اساسنامه و قوانین و مقررات فیفا، کنفدراسیون فوتبال آسیا، فدراسیون و سازمان لیگ متعهد می‌شود.<sup>۳۰</sup>

ثبت نام ابزاری برای کنترل بازیکن می‌باشد و ظرفیتی ایجاد می‌کند که بر اساس آن، علاوه بر نهادهای ورزشی، باشگاه حقوق بازیکن را چه در ابعاد ورزشی و چه اقتصادی کنترل می‌کند و می‌تواند آن‌ها را هم‌زمان با انتقال بازیکن منتقل نماید و در این راستا می‌بینیم که برای بازیکنان از سن دوازده سالگی گذرنامه الکترونیکی بازیکن<sup>۳۱</sup> توسط فیفا ایجاد می‌شود که سوابق اطلاعات بازیکن شامل عضویت در فدراسیون، وضعیت وی<sup>۳۱</sup>، نوع ثبت نام<sup>۳۲</sup> و باشگاه<sup>۳۳</sup> در طول دوران حرفه‌اش را از سن دوازده سالگی ارائه می‌دهد و آثار آن‌را در مواردی مثل مبنای محاسبه حق آموزش<sup>۳۴</sup> به‌عنوان یکی از مصادیق حقوق فدراسیونی می‌توان مشاهده نمود. به همین دلیل نیز اعتقاد بر این است که، حقوق فدراسیونی به‌عنوان ابزاری مؤثر در راستای کنترل بازیکن و باشگاه در سیستم نقل و انتقالات به شمار می‌رود (نورزاده، ۱۴۰۳، ۳۰۷).

باشد و درآمدی که بابت فعالیت‌های فوتبالی‌اش به او اختصاص می‌یابد بیش از هزینه‌هایی است که متحمل می‌شود، بازیکن آماتور بازیکنی است که دارای قرارداد کتبی آماتوری بوده و درآمد وی کمتر از هزینه‌های جاری زندگی او می‌باشد.<sup>۳۰</sup> طبق مقررات وضعیت و انتقال بازیکنان، «گذرنامه الکترونیکی بازیکن»، سند الکترونیکی است حاوی اطلاعات ثبت شده جامع یک ورزشکار در طول دوران حرفه‌اش، شامل فدراسیون مربوطه، وضعیت (آماتور یا حرفه‌ای)، نوع ثبت نام (دائمی یا قرضی) و باشگاه (هایی) (شامل رده آموزشی) که از دوازده سالگی (سال تقویمی تولد) در آن ثبت نام کرده است.

۳۱- آماتور یا حرفه‌ای

۳۲- دائمی یا قرضی

۳۳- بخش آموزش

۳۴- در ماده ۲۰ مقررات وضعیت و نقل و انتقال بازیکنان، حق آموزش بدین صورت تعریف شده است: حق آموزش به باشگاه (های) آموزش دهنده بازیکن پرداخت می‌شود: زمانی که بازیکن برای اولین بار به‌عنوان یک بازیکن حرفه‌ای (در فدراسیون ورزشی) ثبت نام می‌کند و هر بار که یک بازیکن حرفه‌ای (از باشگاه آموزش دهنده یا مبدأ به باشگاه دیگری) تا پایان سال تقویمی تولد بیست و سه سالگی‌اش منتقل می‌شود. تعهد پرداخت حق آموزش، خواه انتقال بازیکن در طول قرارداد بازیکن (قبل از خاتمه قرارداد) صورت بگیرد و خواه در پایان قرارداد، ایجاد می‌شود. مفاد و مواد مربوط به حق آموزش در ضمیمه چهارم این مقررات آمده است. حق آموزش در فوتبال بانوان جاری نیست

باتوجه به این که حق آموزش زمانی پرداخت می‌شود که یک بازیکن جوان از یک باشگاه به باشگاه دیگر منتقل شود باشگاه قبلی بازیکن<sup>۳۵</sup> حق دریافت مبلغ حق آموزش را دارد و در صورت ظهور هر نوع مشکل در مورد توانایی باشگاه جدید در پرداخت این حق، می‌تواند مانع انتقال بازیکن شوند، لذا وجود حق آموزش می‌تواند یک محدودیت واقعی ایجاد کند (Parrish, 2008, 75).

حقوق فدراسیونی علاوه بر جنبه‌های ورزشی محض، در ابعاد حقوق بشری نیز کارکرد کنترل‌گونه دارد. در نگاه عمیق به حقوق فدراسیونی، ارتباط بین ورزشکار<sup>۳۶</sup> و باشگاه ورزشی از لحظه‌ای آغاز می‌شود که والدین یا قیم ورزشکار تصمیم می‌گیرند او را برای فعالیت ورزشی مورد نظر در مؤسسه‌ای که رسمیت آن از جانب فدراسیون ورزشی مورد تأیید قرار گرفته است، ثبت‌نام کنند (Bambaci, 2025, 85). از این منظر، بعد حقوق بشری حقوق فدراسیونی را نسبت به نقل و انتقال بین‌المللی بازیکنان زیر سن قانونی می‌توان نمایان ساخت. موضوع از آن جا اهمیت پیدا می‌کند که، بعد تجاری پررنگ سیستم نقل و انتقال بین‌المللی بازیکنان، می‌تواند به راحتی اسباب سوءاستفاده از خردسالان را فراهم نماید و به همین علت نیز مقررات فیفا بر مبنای روح ورزش و ایجاد فرصت‌های ارزشمند برای توسعه انسانی و ورزشی اشخاص زیر سن قانونی، حاوی قاعده کلی ممنوعیت نقل و انتقالات بین‌المللی فوتبالیست‌های زیر هجده سال است.<sup>۳۷</sup>

به هر ترتیب، حقوق فدراسیونی تدبیری است برای اطمینان از انجام قانونی و مناسب یک مسابقه

۳۵- باشگاه آموزش دهنده

۳۶- از زمان خردسالی

۳۷- در این خصوص، ماده ۱۹ مقررات وضعیت و نقل و انتقال بازیکنان استثنائی نیز در نظر گرفته است. همچنان که به معیارهای عینی مانند صدور مجوز نقل و انتقال بین‌المللی به دلایل بشردوستانه برای بازیکنان زیر سن قانونی، تصریح شده است. در قسمت‌هایی از ماده ۱۹ به همراه استثنای دلایل بشردوستانه، استثنائات زیر نیز گنجانده شده است. نقل مکان والدین به دلایلی غیرمرتبط با فوتبال به کشوری که باشگاه جدید در آن واقع شده؛ انتقال در قلمرو اتحادیه اروپا یا منطقه اقتصادی اروپا برای فوتبالیست‌های بالای شانزده سال با مجموعه‌ای از اقدامات و تمهیدات حفاظتی مثل فراهم کردن استانداردهای زندگی مناسب و مطلوب برای ورزشکار؛ انتقالاتی که در آن فاصله بین دفتر مرکزی باشگاه و محل اقامت بازیکن بیش از یکصد کیلومتر نباشد و در نهایت، اجازه نقل و انتقالات بین‌المللی با انگیزه تبادل دانشجویان دانشگاهی که بیش از یک سال طول نکشد

ورزشی و بر عهده باشگاه جدید بازیکن است که از ثبت صحیح او در فدراسیون اطمینان حاصل نماید. با تمسک به حقوق فدراسیونی و با عمل ثبت‌نام، بازیکن همچنین رضایت خود را برای رعایت قوانین و مقررات فدراسیون فوتبال اعلام می‌کند. اگر حقوق مذکور رعایت نشود و بازیکن در همین حالت برای باشگاه بازی کند، تبعات سنگینی برای هر دو در پی خواهد داشت؛ در این راستا ماده ۱۱ مقررات نقل و انتقال و تعیین وضعیت بازیکنان همانند مقررات فیفا درباره تبعات عدم رعایت حقوق فدراسیونی، مقرر داشته است: «بازیکنی که ثبت نشده باشد و در یک مسابقه رسمی بازی نماید، حضور او غیرقانونی محسوب می‌شود. علاوه بر تغییر نتیجه مسابقه، کمیته انضباطی فدراسیون باید بازیکن و باشگاه را مجازات نماید».

در نظام خاص حقوق ورزشی، حقوق فدراسیونی از ثبت‌نام ورزشکار تحت الزامات قانونی و هنجارهای ورزشی وضعی یک فدراسیون ورزشی ایجاد می‌شود و بی‌تردید مستقل از وضعیتی است که توسط قرارداد ورزشی ایجاد می‌شود؛ مفهوم حقوق فدراسیونی حکایت از این حقیقت دارد برای این که باشگاه بتواند از بازیکن در مسابقات رسمی استفاده کند، امضای قرارداد استخدام بین آنها کافی نیست بلکه اعمال و رعایت حقوق ثبت‌نام بازیکن نیز ضروری است.

## ۲- نظام حقوق فراملی ورزشی و ارتباط آن با حقوق فدراسیونی

اصل و اساس حقوق ورزشی به جهت شکل‌گیری و سازمان‌دهی‌اش از طریق نهادهایی مانند فیفا و المپیک، در تاروپود یک نظام حقوق فراملی تنیده شده است، به طوری که در این حوزه با یک نظام حقوق فراملی ورزشی<sup>۳۸</sup> مواجهیم. نهادهای حاکم بر ورزش از اختیار منحصر به فردی برای وضع قوانین خود و الزام آوردن آنها برخوردارند؛ حقیقتی که به «خودتنظیمی در حقوق ورزشی» تعبیر می‌شود که منجر به شکل‌گیری قوانین خصوصی جامعه ورزشی از مجرای نهادهایی مثل فیفا می‌شود (نورزاده، ۱۴۰۳، ۳۰۷) و به عنوان قوانین و مقررات ماهوی حاکم بر ورزش<sup>۳۹</sup> تلقی می‌شوند که برای

38- Lex sportiva

۳۹- از جمله مقررات تنظیمی فیفا و کمیته بین‌المللی المپیک

تعیین نظام حقوقی فراملی مختص ورزش به کارمی روند (Hervé, 2015, 3).

از چشم‌انداز فلسفه حقوق، نقش مکتب حقوق طبیعی در توسعه استقلال سازمان‌های ورزشی انکارناپذیر است و می‌توان گفت از مسیر نظریه حقوق طبیعی، با تأکید بر اصول اخلاقی ذاتی و اتکای به حکمرانی شایسته در نظام ورزشی، ظرفیت بالقوه‌ای برای شکل‌گیری و تثبیت نظام حقوقی منحصر به فرد و حقوق جهانی ورزش، فراهم می‌شود به گونه‌ای که تأثیر آن را می‌توان در یکی از بنیادی‌ترین اصول جاری در قلمرو حکمرانی جهانی ورزش در زمینه خودایستایی دادرسی ورزشی یعنی اصل استقلال ورزشی، مشاهده نمود (نورزاده، ۱۴۰۴، ۲۶۸). در عین حال، چنان چه مکتب حقوق فطری و استقلال سازمان‌های ورزشی را به عنوان یک چهارچوب بپذیریم،<sup>۴۰</sup> از نقش مکتب تحقیقی اجتماعی در فعلیت بخشی به ظهور نظام حقوق فراملی ورزشی نباید به سادگی عبور کرد، به ویژه این که مقررات ورزشی احترام ویژه‌ای در جامعه جهانی پیدا کرده‌اند و حداعلا این احترام و به نوعی نظم اجتماعی را در مقررات نهادهای عالی ورزشی می‌توان دید.<sup>۴۱</sup>

در چشم‌انداز نظام جهانی ورزش، نهادها یا سازمان‌های ورزشی حق دارند فعالیت‌هایشان را با حداقل دخالت عوامل بیرونی، به ویژه از سوی مقامات دولتی، اداره نمایند. این چشم‌انداز با وصف «خودتنظیم»، به آن‌ها اجازه می‌دهد تا قوانین خود را وضع و اجرا و امور خود را در یک چهارچوب تعریف شده سازمان‌دهی کنند و حتی دعاوی مرتبط با قراردادهای بامشخصه و ویژگی ورزشی را با پیش‌بینی سازوکارهایی به عنوان دعاوی ورزشی مورد رسیدگی قرار دهند (نورزاده، ۱۴۰۱، ۶۱۲).

با طرز تلقی حقوق جهانی ورزش به مثابه یک نظام حقوقی فراملی<sup>۴۲</sup> که توسط سیستم‌های حقوق ملی اداره نمی‌شود، از آن جایی که، چنین نظامی به یک مفهوم نهادینه شده از ورزش نیاز دارد: یعنی

۴۰- در این چهارچوب، فیفا یا کمیته بین‌المللی المپیک، قواعد حقوق بشری را در مقررات ورزشی سرلوحه اصلی خود قرارداده‌اند، نقض آن‌ها را بر نمی‌تابند و تحریم‌های ورزشی را علیه کشورهای متخلف فوراً اعمال می‌نمایند

۴۱- در نگاه از دریچه فلسفه حقوق به حقوق فراملی ورزشی، باید اعتراف نمود که، جنبه و ماهیت فراملی آن نه به سبب وضع قوانین ورزشی بلکه در اصل منبعث از نفوذ و جریان مکتب تحقیقی اجتماعی در شکل‌گیری آن است

۴۲- ورزشی

یک فعالیت مشخص<sup>۴۳</sup>، یک نهاد حاکم<sup>۴۴</sup> و قوانین مدون (Buy et al, 2020, 23)، لذا بر اساس چنین رویکردی، قضات نیز به مقررات وضع شده نهادهای ورزشی بین‌المللی مثل فیفا وقع می‌نهند و باعث رسمیت نظام حقوق ورزشی می‌شوند.<sup>۴۵</sup> همه این‌ها بر محور اصل «استقلال ورزشی»<sup>۴۶</sup> می‌چرخد که به توانایی نهادهای جهانی حاکم بر ورزش در تعیین ساختارها و قوانین خود، فارغ از دخالت بازیگران خارجی در چهارچوب حق خودتنظیمی تعریف می‌شود (نورزاده، ۱۴۰۴، ۲۵۷). به رسمیت شناختن استقلال نهاد ورزش بر این فرض استوار است که نهاد ورزش فعالیت‌های ورزشی را در چهارچوب فدراسیون‌های خود می‌تواند بهتر سازمان‌دهی کند تا از طریق رهبری مقامات دولتی (Chappelet, 2010, 89).

مقرراتی مانند مقررات فیفا و مقررات نقل و انتقال و تعیین وضعیت بازیکنان فدراسیون فوتبال ایران با استفاده از ظرفیت خودتنظیمی وضع شده است و حاصل وجود یک نظام حقوقی فراملی ورزشی می‌باشد که مرزهای مشترک بین جهان فوتبال تحت کنترل نهاد قدرتمند فیفا ایجاد کرده است، همان‌طور که در حقوق فرانسه اظهار نظر شده است: «مداخله فدراسیون‌های بین‌المللی به‌ویژه فیفا با تمسک به حقوق فدراسیونی بر اساس مقررات فراملی ورزشی، حاکی از «قدرت هنجاری»<sup>۴۷</sup> واقعی

۴۳- رقابت

۴۴- فدراسیون

۴۵- علاوه بر قضات، وکلا هم نقش مهمی در توسعه حقوق ورزشی دارند؛ در حقوق فرانسه، بر اساس یک حکم وزارتی در سال ۲۰۱۱ میلادی به موجب «دستور مورخ بیست و هشتم دسامبر ۲۰۱۱ میلادی تعیین لیست تخصص‌های مورد استفاده در حرفه وکالت»، گزینه «حقوق ورزشی» به صورت رسمی در فهرست تخصص‌های وکلا گنجانده شد

Arrêté du 28 décembre 2011 fixant la liste des mentions de spécialisation en usage dans la profession d'avocat, JO No 0301, 29 déc. 2011

طبق ماده اول اصلاحی آن بر اساس فرمان بیستم اکتبر ۲۰۲۱ میلادی: «وکلا دارای یک یا دو گواهینامه تخصصی مربوطه می‌گازبه استفاده از عنوان «وکیل متخصص» در میان تخصص‌های زیر هستند: - حقوق ورزشی». «وکلا می‌توانند ادعا کنند این تخصص را دارند اما باید نشان دهند که در زمینه حقوق ورزشی شایستگی و مهارت‌های حرفه‌ای دارند، دامنه تخصص مذکور در هیچ‌جایی از متون قانونی مربوطه وکلا تعریف نشده است (Marmayou, 2012, 9)

فدراسیون‌ها با دامنه شمول جهانی می‌باشد» (Delpérier, 1979, 114)، به علاوه، کشورها نیز به آن رغبت دارند؛ همان‌گونه که گفته شده است: «چهره حرفه‌ای و شغلی حقوق ورزشی نیز انکارناپذیر و درعین حال جالب است: گروه حرفه‌ای، نه تنها می‌تواند نظام ورزشی خاصی را ممنوع یا ممدوح کند، بلکه می‌تواند عنان امور را یکسره از دولت بگیرد و خود به وضع قاعده پردازد و هیچ مرزی را نمی‌شناسد؛ این گروه جهانی ویژه خود دارد که در آن حکم می‌راند و دولت‌ها در عمل، جز در موارد نادر، ناچار به پیروی از آن هستند. چنان که گفته شد، فدراسیون‌های بین‌المللی به تجربه قانون مفیدتر را می‌یابند و اعلام می‌کنند. تصمیم این مجامع، نفوذی به مراتب بیش از شورای امنیت و دیوان دادگستری لاهه دارد؛ جهانیان با رغبت و شتاب آن را می‌پذیرند و اجرا می‌کنند» (کاتوزیان، ۱۳۷۸، ۴۴).

در حقوق فرانسه، بین حقوق فدراسیونی<sup>۴۸</sup> و حقوق فراملی ورزشی ارتباط مستقیم وجود دارد تا جایی که اعتقاد بر این است که، از نظر ساختاری، سیستم‌های حقوقی فدراسیون‌های بین‌المللی مبتنی بر همین ویژگی فدراسیونی هستند (Latty, 2005, 165)، در نتیجه منطقی است که، حقوق فراملی ورزشی به وجود حقوق فدراسیونی نیاز داشته باشد، بی‌دلیل نیست که، حقوق فدراسیونی که آن چنان گسترده و بنیادی است، به‌عنوان حقوق ورزشی نیز شناخته می‌شود؛ قانون شماره ۱۸۱/۹۵ کلمبیا، از حقوق فدراسیونی تحت‌عنوان «حقوق ورزشی»<sup>۴۹</sup> یاد می‌کند، همچنان که در بخشی از ماده ۳۲ آن چنین مقرر شده است: «فقط باشگاه‌هایی که ورزشکاران حرفه‌ای یا آماتور دارند می‌توانند حقوق ورزشی بازیکنان یا ورزشکاران را در اختیار داشته باشند».<sup>۵۰</sup>

نظام حقوق فراملی ورزشی به حقوق فدراسیونی کارکرد ویژه‌ای می‌بخشد که نه تنها در بخش ماهوی حقوق فراملی ورزشی بلکه در بخش حقوق آیینی یعنی نقش حقوق فدراسیونی در شکل‌گیری حقوق دادرسی ورزشی نیز ملموس است به‌این صورت که، «ادارسی ورزشی با مشخصه خودایستا و مستقل، به فرایندهای حقوقی، تقنینی نهادهای جهانی ورزشی و الزامات اداری خاص

48- droits fédératifs

49- Derechos Deportivos

50- Ley 181 de 1995 (enero 18) , el congreso de Colombia

حاکم بر ورزش اشاره دارد که شامل رویه‌های انضباطی، آیینی، حقوقی و قضایی نهادهای ورزشی حاکم به‌ویژه رویه‌های ثابت و مشهور دیوان داوری ورزش و نیز حقوق با مشخصه فدراسیونی می‌شود» (نورزاده، ۱۴۰۴، ۲۷۰). در حوزه نقل و انتقال بازیکنان، حقوق فدراسیونی به‌عنوان بخش جدایی‌ناپذیر روابط قراردادی است که حکمران آن، نظام حقوق فراملی ورزشی می‌باشد و قوانین حاکم بر حقوق مرتبط با نقل و انتقال ورزشکاران، مقررات فیفا در مورد وضعیت بازیکنان و پنجره‌های نقل و انتقال به‌عنوان مقررات فراملی ورزشی عمل می‌کنند.

### ۳- حقوق فدراسیونی و ثبت قراردادهای استخدامی بازیکنان

در محدوده الزامات ناشی از حقوق فدراسیونی، ثبت قرارداد بازیکنان نیز می‌تواند موضوعیت داشته باشد. در این راستا، تکلیف باشگاه‌ها به ثبت قرارداد بازیکنان، ذیل حقوق قراردادی قابل اجرا در نظام حقوق ورزشی<sup>۵۱</sup> با محوریت حقوق ورزشکاران قرار می‌گیرد (Varsi Rospigliosi, 2007, 70).

حقوق فدراسیونی به حق مختص یک‌بازیکن برای بازی و شرکت در مسابقه در یک باشگاه خاص اشاره دارد که از ثبت نام بازیکن در فدراسیون ورزشی ناشی می‌شود و ثبت نام بازیکن منبع وجود حقی به نام «حق فدراسیونی» یا «حق بازیکن» است که بدون رعایت آن، قرارداد استخدام بازیکن در عمل بی‌فایده است (Parrish, 2008, 67). به‌دیگرسخن، حق فدراسیونی ارتباط نزدیکی با قرارداد استخدامی فوتبالیست دارد، زیرا برای این که بازیکن بتواند رسماً برای یک باشگاه وارد رقابت شود، هر دو ضروری هستند. یک فوتبالیست حرفه‌ای ممکن است قرارداد داشته باشد، اما نمی‌تواند رسماً در مسابقات شرکت کند مگر این که توسط باشگاه در فدراسیون مربوطه ثبت نام شده باشد و بالعکس، یک بازیکن ممکن است در فدراسیون ثبت نام شده باشد<sup>۵۲</sup>، اما تا زمانی که قرارداد وی امضاء نشده باشد، باشگاه از خدمات حرفه‌ای ورزشی وی نمی‌تواند در رقابت‌های ورزشی استفاده نماید (Galeano Gubitosi & González Mullin, 2008, 240).

تمام باشگاه‌هایی که مایل به ثبت‌نام بازیکن برای یک رقابت ورزشی هستند، باید قرارداد استخدامی را به دفتر ثبت مسابقات<sup>۵۳</sup> ارائه دهند تا نام بازیکن را در فهرست<sup>۵۴</sup> رسمی مسابقات و رقابت‌های ورزشی وارد نماید و بدین ترتیب به آن‌ها اجازه می‌دهد از طرف باشگاه در رقابت‌ها شرکت کنند (Castagne, 2019, 12). این استدلال به درستی به ثبت حقوق فدراسیونی<sup>۵۵</sup> اشاره می‌کند و موضوعیت ثبت را نسبت به اسامی بازیکنان می‌دهد نه ثبت قرارداد آنان. اگر ثبت قرارداد بازیکنان هم انجام می‌شود نه به جهت این است که بدون ثبت، قرارداد بی اعتبار باشد بلکه از جهت رعایت الزامات اداری و پلیسی فدراسیون<sup>۵۶</sup> و ارائه به متولی برگزاری رقابت‌های ورزشی در راستای توجه به نظم عمومی ورزشی و حفظ منافع جمعی باشگاه‌ها است<sup>۵۷</sup>؛ نتیجه منطقی این طرز تلقی، تفسیر ثبت قرارداد به مفهوم ارائه قرارداد به فدراسیون است نه این که قرارداد بدون ثبت بی اعتبار دانسته شود چون هدف تأیید قرارداد<sup>۵۸</sup> از جانب متولی ورزش جهت رفع موانع پیوند بازیکن به باشگاه است. همان‌طور که در حقوق فرانسه، قرارداد فوتبالیست منوط به تأیید کمیته حقوقی لیگ حرفه‌ای فوتبال فرانسه<sup>۵۹</sup> می‌باشد که شامل یک کنترل اداری است (Tosun&Kamara, 2008, 31).

ماده ۲۵۴ مقررات حرفه‌ای ۲۰۲۴/۲۰۲۵ میلادی فرانسه<sup>۶۰</sup> به نحو شایسته‌ای این امر را بدین صورت پیش‌بینی نموده است: «۲- ارسال قرارداد جهت تأیید: هر پرونده حاوی قرارداد به صورت جداگانه توسط باشگاه ظرف پانزده روز از امضای قرارداد به دپارتمان حقوقی لیگ حرفه‌ای فوتبال

۵۳- متولی تعیینی فدراسیون

۵۴- دفتر

۵۵- یا حقوق ثبت‌نام

۵۶- موضوع حقوق اداری

۵۷- در حقوق اداری، کارکرد پلیس اداری ناظر بر مجموع وظایف و اختیاراتی است که توسط مقامات عمومی به منظور

حفظ نظم عمومی، انجام میشود (جلالی و کامیاب، ۱۳۹۴، ۱۳۸)

58- Homologation des contrats

59- Ligue de Football Professionnel (LFP)

60- Charte du Football Professionnel 2024/2025, Convention Collective Nationale des Métiers du Football, Version à jour au 1 er juillet 2024

فرانسه جهت تأیید ارسال می‌شود. ۳- رویه تأیید: درخواست از نظر شکلی قابل پذیرش است و با مفاد اساسنامه مطابقت دارد: الف- اگر وضعیت باشگاه در اداره ملی کنترل مدیریت عاری از هرگونه مانع و محدودیتی باشد، قرارداد تأیید می‌شود؛ ب- اگر باشگاه مشمول اقدامات<sup>۶۱</sup> کنترلی باشد، موضوع جهت تصمیم‌گیری به اداره ملی کنترل مدیریت ارجاع می‌گردد: چنان چه تصمیم مطلوب و موافقی گرفته شود، موضوع تأیید خواهد شد، در غیر این صورت، چنان چه تصمیم مخالفی گرفته شود، موضوع از طریق نامه سفارشی<sup>۶۲</sup> به باشگاه، بازیکن و یا نماینده قانونی آن‌ها اطلاع داده می‌شود.<sup>۶۳</sup>

پس آن جا که ماده ۱۵ «دستورالعمل حاکم بر قراردادها و سقف بودجه باشگاه‌های لیگ برتر برای سه فصل مسابقاتی ۱۴۰۳ الی ۱۴۰۶» (فدراسیون فوتبال ایران، صرفاً قراردادهای به‌ثبت‌رسیده در سازمان لیگ را معتبر می‌داند،<sup>۶۴</sup> چنان چه حمل بر «ثبت فدراسیونی قرارداد» همسو با رعایت مقرراتی مانند دوره ثبت‌نام و سقف سهمیه<sup>۶۵</sup> باشد،<sup>۶۶</sup> گردد، قابل دفاع است؛ بنابراین، حقوق فدراسیونی یک فوتبالیست حرفه‌ای از ثبت فدراسیونی قرارداد استفاده ناشی می‌شود و نه از انعقاد قرارداد استخدام (Auletta, 2014, 25). از این حیث، «ثبت فدراسیونی» قرارداد استخدامی بازیکنان نیز بر جنبه پلیسی حقوق فدراسیونی دلالت دارد. در حقوق

۶۱- ارزیابی و سنجش

۶۲- پست

### 63- ARTICLE 254. HOMOLOGATION DES CONTRATS

۶۴- در این ماده چنین مقرر شده است: فقط قراردادهای به‌ثبت‌رسیده در سازمان لیگ معتبر است. باشگاه‌ها ملزم به ایفای تعهدات مالی نسبت به طرف مقابل در مواردی هستند که به موجب قرارداد و اسناد الحاقی بعدی در سازمان لیگ فوتبال ثبت گردیده و به آن تصریح شده باشد. تبصره: باشگاه‌ها مکلف هستند حداکثر ظرف مهلت چهار و هشت ساعت کاری از تاریخ امضاء قرارداد نسبت به ثبت آن و تأییدشناسه فردی در هیئت فوتبال ذیربط و نیز حداکثر ظرف مهلت هفت روز کاری از تاریخ امضاء قرارداد نسبت به ثبت آن در سازمان لیگ اقدام نمایند. بدیهی است در غیر این صورت قرارداد فاقد اعتبار تلقی و قابل ثبت نزد هیئت فوتبال و یا سازمان لیگ نخواهد بود

۶۵- مانند سهمیه بازیکنان خارجی

۶۶- به‌همین نحو، مقررات مربوط به رعایت سقف بودجه درباره قراردادهای بازیکنان را نیز می‌توان به الزامات ثبت قراردادهای اضافه نمود که عدم رعایت آن‌ها می‌تواند منجر به عدم ثبت قرارداد در فدراسیون فوتبال گردد.

فرانسه مقررات ورزشی<sup>۶۷</sup> دارای جنبه پلیسی است و بر هر قانون خارجی دیگری مقدم است و در نتیجه موجب گسترش دامنه صلاحیت اعمال آن در سطح بین‌المللی می‌شود؛ در این خصوص، شعبه کیفری دیوان عالی فرانسه در فرجام‌خواهی<sup>۶۸</sup> اعلام کرد که مقررات ورزشی به‌طور فراسرزمینی اعمال می‌شود، بدون این که به قواعد تعارض قوانین متوسل شود<sup>۶۹، ۷۰</sup>.

باید توجه داشت که، مقرراتی که در بعد حقوقی و نه اداری ناظر به قواعد بازی و مجوز ورود به رقابت‌های ورزشی است، سبب نمی‌شود قرارداد بین بازیکن فوتبال و باشگاه، تشریفاتی محسوب گردد، پس ثبت قرارداد ورزشی به‌مفهوم ارائه قرارداد به فدراسیون است (نورزاده، ۱۴۰۲، ۵۴) و (نورزاده، ۱۳۹۱، ۱۷) نه ثبت در مفهوم عنصر تشریفاتی برای تشکیل قرارداد، به گونه‌ای که حتی فقدان آن نیز نمی‌تواند ماهیت قرارداد را بی‌اعتبار کند (Zalón, 2017, 22).<sup>۷۱</sup> این نگرش در رأی

۶۷- با فرض این که مطابق با مقررات فیفا است

۶۸- شماره ۰۴-۱۶-۸۵۰ به تاریخ بیست و چهارم ژانویه ۲۰۰۶ میلادی

69- Cour de Cassation, Chambre criminelle, N° de pourvoi: 04-85. 016, 2006

۷۰- استدلال دیوان در پرونده این بود که یک تبعه فرانسوی ساکن بریتانیا که فعالیتش نه در مراجع قانونی فرانسه ثبت شده و نه مجوزی از فدراسیون ورزشی مربوطه دارد، مرتکب فعالیت غیرقانونی به‌عنوان کارگزار ورزشی گردیده و بنا به درخواست یک بازیکن، در مذاکرات برای جذب او توسط یک باشگاه فوتبال فرانسوی مداخله نموده است. از نظر دیوان، هر تبعه فرانسوی، صرف‌نظر از محل اقامتش، باید پیش از انجام فعالیت به‌عنوان یک کارگزار ورزشی، تشریفات لازم برای اخذ مجوز را بر اساس مقررات ورزشی طی نماید و حتی در این پرونده به مسئله تأیید فدراسیون بین‌المللی فوتبال (فیفا) نیز اشاره شده است

۷۱- برخی مقررات ورزشی نیز نشان می‌دهند که ثبت عنصر اعتبار قرارداد بین بازیکن و باشگاه نیست. اگرچه از نظر طی نمودن الزامات اداری برای باشگاه‌ها، بازیکنان و کنترل قرارداد نزد فدراسیون مفید است و به‌همین علت حقوق فدراسیونی از رسمی شدن قرارداد ورزشی ناشی نمی‌شود، بلکه از ثبت نام بازیکن در نهادهای ورزشی سرچشمه می‌گیرد؛ برای مثال مقررات فوتبال قبرس حتی قرارداد را که در هنگام ارائه نیز ثبت می‌شود، دلیل بر اعتبار آن‌ها نمی‌داند، در بند یازدهم ماده ۸ مقررات فوتبال قبرس چنین آمده است: «ثبت (در مفهوم ارائه) هرگونه قرارداد نزد CFA، دلیلی بر اعتبار چنین قراردادهایی محسوب نمی‌شود». به‌همین صورت، ماده ۲۵۴ مقررات فوتبال حرفه‌ای ۲۰۲۴/۲۰۲۵ فرانسه که به آن اشاره شد. حتی در مقررات ورزشی کشورهای گمنام در فوتبال مثل جبل الطارق نیز به ثبت قرارداد در فدراسیون اشاره شده است بدون این که شرط صحت و اعتبار قرارداد دانسته شود. هرگز این مقررات نگفته‌اند که قرارداد بدون ثبت فاقد اعتبار است و دلیل آن نیز پرواضح است؛ چرا که نخواستند مقرراتشان در تعارض با مقررات فیفا قرار بگیرد که عدم ثبت قرارداد را به‌مفهوم بی‌اعتباری قرارداد نمی‌دانند



شماره ۵۷۴۰ دیوان داوری ورزش نیز قابل ملاحظه است و قرارداد استخدام، فارغ از این که در فدراسیون ثبت شده است یا خیر، یک قرارداد معتبر و الزام‌آور شناخته می‌شود.<sup>۷۲</sup>

Regulations for The Registration and Transfer of Football Players and the NDRC Procedural Regulations, approved by the Council of the Cyprus Football Association, 2005 (amended with various decisions of the BoD of the Cyprus Football Association, July 2020) ; Gibraltar Football Association Status & Transfer of Players Regulations 2023-24; Agreement Regarding the Minimum Requirements for Standard Player Contracts in the Professional Football Sector in the European Union and the Rest of the UEFA Territory, 2012

72- CAS 2018/A/5740 FC Bunyodkor v. Denilson Martins Nascimento

شرح پرونده: در سال ۲۰۰۹ میلادی قراردادی استخدامی بین یک بازیکن حرفه‌ای فوتبال به نام دنیلسون مارتینز ناسیمتو و باشگاه بنیادکار ازبکستان به علاوه یک قرارداد استخدامی خصوصی دیگر با شرکت زیرمکس منعقد نمود که به موجب آن بازیکن در قبال دریافت دستمزد، خدمات فوتبالی به باشگاه ارائه دهد، ظاهراً قرارداد دوم از جهت محدودیت پرداخت ارزی دستمزد بازیکنان در قوانین فدراسیون فوتبال ازبکستان تنظیم شده بود که هرگز در لیگ حرفه‌ای فوتبال ازبکستان نیز ثبت نشد. پس از مدتی بازیکن با نقض تعهد در پرداخت دستمزد از جانب باشگاه مواجه می‌شود در نتیجه به اتاق حل اختلاف فیفا مراجعه و به دلیل نقض تعهد باشگاه مبادرت به مطالبه دستمزد خود همراه با خسارت (غرامت) ناشی از نقض قرارداد می‌کند که با محکومیت باشگاه به سرانجام می‌رسد. با اعتراض باشگاه به این تصمیم، موضوع به دیوان داوری ورزش ارجاع می‌شود و دیوان در مقام رسیدگی به اعتراض با تأیید تصمیم اتاق حل اختلاف فیفا، اعتراض باشگاه را رد می‌کند. دیوان در این رأی علاوه بر تأکید بر استدلال اتاق حل اختلاف فیفا بر این که، رویه قضایی ثابت در رسیدگی‌های به منازعات قراردادی بازیکنان با باشگاه‌ها این است که به‌عنوان یک قاعده کلی، ثبت قرارداد استخدامی بازیکنان در فدراسیون فوتبال نمی‌تواند شرط اعتبار (صحت) آن باشد. به علاوه، در این پرونده دیوان با استناد به برخی آرای خود استدلال می‌کند برای این که یک قرارداد استخدامی بین باشگاه و بازیکن معتبر و الزام‌آور تلقی شود، باید شامل پارامترهای ضروری مثل نام طرفین، موضوع، مدت زمان رابطه استخدامی، حقوق و دستمزد و امضاءهای طرفین باشد. علاوه بر این و مطابق با مقررات نقل و انتقال بازیکنان فیفا، چنین قراردادی باید بین یک باشگاه و یک بازیکن منعقد شود. در موردی هم که طرف قرارداد از جهت مواردی مثل تسهیل پرداخت باشگاه نیست و یک قرارداد خصوصی را امضاء می‌کند که ثبت نشده ولی مرتبط با باشگاه و قرارداد خصوصی بازیکن با باشگاه است و در کنار آن یک قرارداد ورزشی ثبت شده در فدراسیون نیز وجود دارد، شخصی که چنین سندی با اهمیت حقوقی را امضاء می‌کند، به‌عنوان یک قاعده کلی، این کار را با مسئولیت خود انجام می‌دهد و مسئول عواقب قانونی احتمالی ناشی از اجرای سند است. در چنین حالتی، قرارداد خصوصی با الزامات رسمی و اداری مقررات فیفا مطابقت دارد و یک قرارداد استخدام معتبر و الزام‌آور است. این که آیا قرارداد استخدام خصوصی در فدراسیون فوتبال ازبکستان ثبت شده است یا خیر؟ به اعتبار آن ربطی ندارد. بر اساس موارد فوق و به‌ویژه این که بین باشگاه و شرکت زیرمکس همکاری قوی وجود داشت و از این جهت نیز الزام باشگاه به پرداخت طلب ارزی بازیکن برای دیوان خیلی منطقی می‌نمود و نیز این واقعیت که اگرچه باشگاه ممکن است تحت پوشش محدودیت‌های ارزی

En Barcelona a 14 de Diciembre del 2000  
 y en presencia de los Sr. Minguella y Horacio<sup>73</sup>  
 Carlos Rexach Secretario Técnico del F.C.B  
 se compromete bajo su responsabilidad y  
 a pesar de algunas objeciones en contra  
 a fichar al jugador Lionel Messi Languel.  
 y cuando nos mantengamos en las  
 cantidades acordadas

HORACIO GAGGIOLI<sup>74</sup>

### اولین قرارداد لیونل مسی با بارسلونا

تاریخ فوتبال، قراردادی که روی یک دستمال کاغذی امضاء شد و ارتباط قراردادی بین لیونل مسی، فوتبالیست آرژانتینی و باشگاه فوتبال بارسلونا<sup>۷۳</sup> در سال ۲۰۰۰ میلادی بر اساس آن شکل گرفت را، هیچ وقت فراموش نمی کند. همان دستمال کاغذی معروفی که سرآغاز دوران حرفه‌ای لیونل مسی شد، زندگی وی و تاریخ باشگاه فوتبال بارسلونا را تغییر داد و باشکوه‌ترین لحظات فوتبال را برای طرفداران فوتبال در جهان رقم زد. روی این دستمال کاغذی، توافقی با «الفاظ و عبارات قراردادی» که مسی را به بازیکن بارسلونا تبدیل کرد، با جوهر آبی بدین صورت نوشته شده است: «در بارسلونا، در تاریخ چهاردهم دسامبر ۲۰۰۰ میلادی و در حضور آقایان مینگونلا (ایجننت، جوزپ ماریا) و<sup>۷۴</sup>

باشد، لیکن این امر، تعهد پرداخت قراردادی را نسبت به بازیکن را منتفی نمی کند و ضمن تأکید بر این که در این پرونده در مورد تعارض مقررات کشورها از جمله ازبکستان و حتی سوئیس (که مقر دیوان داوری ورزش است)، با مقررات فیفا، قوانین ملی سوئیس و ازبکستان قابل اجرا نیستند؛ زیرا مقررات نقل و انتقال بازیکنان فیفا، بر مقررات ملی حتی اگر الزامی باشند، حاکم است. در نهایت، در این پرونده، دیوان به محکومیت باشگاه رأی می دهد

73- FC Barcelona

74- Josep Maria Minguella

هوراسیو گاجیولی،<sup>۷۵</sup> کارلس رکساج،<sup>۷۶</sup> مدیرفنی باشگاه بارسلونا، بدین وسیله با مسئولیت خود و به‌رغم برخی نظرات مخالف متعهد می‌شود با بازیکن لیونل مسی قرارداد امضاء کند، مشروط بر این که به مبالغ توافق شده پایبند باشیم». آن چه مسلم است، در چشم‌انداز رعایت حقوق فدراسیونی، ثبت قرارداد بازیکن و باشگاه از جهت اجازه شرکت در رقابت‌ها است و نمی‌توان چنین قراردادی را تشریفاتی دانست.

#### ۴- حقوق اقتصادی مشتق شده از حقوق فدراسیونی

حرفه‌ای شدن فوتبال و شکل‌گیری رقابت‌های ورزشی در کنار آن، این دو را به تجارت و اقتصاد پیوند می‌دهد. تاریخ تحول فوتبال نشان می‌دهد که نیاز به برگزاری مسابقات منظم و واقعاً رقابتی که حرفه‌ای‌گرایی در فوتبال را به مؤلفه تجاری پایدار تبدیل کند، منجر به تشکیل لیگ فوتبال شده است (Wagg, 2011, 32).

با تبدیل شدن فوتبال به یک صنعت با ارزش تجاری بالا در زمینه فعالیت‌ها و روابط تجاری از جمله نقل و انتقالات ورزشی، در کنار حقوق فدراسیونی چهره دومی از حقوق در فوتبال معرفی می‌شود که از دریچه حقوق ورزشی و اقتصاد، حقوق اقتصادی فدراسیونی یا حقوق اقتصادی مشتق شده<sup>۷۷</sup> از حقوق فدراسیونی<sup>۷۸</sup> نامیده می‌شوند. دلیل این شکل از نامگذاری در حوزه ورزش، این است که، حقوق اقتصادی مربوط به عملکرد بازیکن<sup>۷۹</sup> و حق دریافت درآمد حاصل از فروش حق فدراسیونی است، مانند حق دریافت هزینه‌های نقل و انتقال<sup>۸۰</sup> هنگام انتقال بازیکن از یک باشگاه به

75- Horacio Gaggioli

76- Carles Rexach

۷۷- حاصل

78- Droits Économiques découlant des Droits Fédératifs

79- Economic rights related to a player

۸۰- دریافت «هزینه‌های انتقال» به این صورت قابل توضیح است که، اگر بازیکنی از باشگاه «الف» به باشگاه «ب» منتقل شود، باشگاه «ب» باید هزینه نقل و انتقال را به باشگاه «الف» پرداخت کند ولی چنان چه یک بازیکن حرفه‌ای برای نخستین بار از وضعیت آماتور یا به‌عنوان بازیکن آزاد به باشگاهی منتقل می‌شود، در آن صورت دریافت هزینه نقل و انتقال موضوعیت ندارد؛ در چنین فرضی زمانی که یک بازیکن، آزاد می‌شود (قرارداد وی به پایان می‌رسد) در این صورت وی می‌تواند مستقیماً با هر باشگاهی که مایل به عضویتش باشد

باشگاه دیگر. هزینه (های) نقل و انتقال که مصداق بارز حقوق اقتصادی مشتق شده از حقوق فدراسیونی هست، به مثابه تدبیری است که به صورت مستقیم با ثبت نام یک بازیکن برای باشگاهی که در حال انتقال به آن می باشد، ارتباط دارد (Beloff et al, 1999, 68).

حقوق فدراسیونی بن مایه حقوق اقتصادی در ورزش<sup>۸۱</sup> است و ذاتاً، ویژگی اقتصادی ندارند، باین حال، هنگامی که حقوق فدراسیونی از یک باشگاه به باشگاه دیگر منتقل می گردند، ارزش اقتصادی پیدا می کنند و در نتیجه، حقوق اقتصادی مشتق شده از حقوق فدراسیونی ایجاد می شوند (Piñeiro de la Esperanza, 2021, 6). به علاوه، انتقال یک بازیکن فوتبال شامل پرداخت هزینه حقوق فدراسیونی برای ثبت نام وی در باشگاه و ذیل فدراسیون مربوطه است که بر اساس حقوق اقتصادی حاصل از انتقال بازیکن، ارزش گذاری می شود (Correa & Pinochet, 2016, 71).

بین حقوق فدراسیونی با حقوق اقتصادی مشتق شده از حقوق فدراسیونی ملازمه وجود دارد، بدین معنی که حقوق فدراسیونی پلی است به سمت حقوق اقتصادی. از این رو است که در فوتبال کشورهای پیشرفته توجه خاصی به حقوق فدراسیونی می شود به ویژه در بعد مربوط به بودجه باشگاهی

وارد مذاکره شود. آن دسته از بازیکنانی که از طریق اعمال بند خرید از تعهد فعلی به باشگاه تحت قرارداد از طریق پرداخت مبلغ معینی به باشگاه جدید منتقل می شوند، نیز مشمول حقوق فدراسیونی ناظر بر هزینه های انتقال هستند. بندهای خرید طبق مقررات فیفا ناظر بر وضعیت و نقل و انتقال بازیکنان، مجاز و قانونی هستند بدون این که مشمول هر نوع تنبیه و مجازات ورزشی شوند و علاوه بر مبنای قانونی، مبنای قراردادی نیز دارند (kallimani et al, 2022, 263). با توجه به این که بندهای خرید معمولاً شامل رقم بسیار بالایی هستند که بیشتر از ارزش واقعی بازیکن می باشند، باشگاه جدید به واسطه بازیکن، حقوق فدراسیونی بازیکن را از باشگاه فعلی خرید و به خودش منتقل می کند. به همین علت نیز وقتی می گویند بازیکنی خریداری می شود، منظور انتقال حقوق فدراسیونی وی به باشگاه خریدار است. حقوق فدراسیونی، حاکی از این است که تنها یک باشگاه حق دارد با بازیکن در یک رقابت ورزشی شرکت نماید که خود این امر مستلزم وجود یک قرارداد استخدا می بین باشگاه و بازیکن است. حال با بازیکن قراردادش هنوز باقی است (بازیکن تحت قرارداد) یا خاتمه یافته (بازیکن آزاد). در صورت انتقال بازیکن تحت قرارداد، حقوق فدراسیونی به باشگاه دیگری منتقل می شود و این انتقال از نظر مقررات فیفا فقط در مورد بازیکنانی که تحت قرارداد هستند، امکان پذیر است، ولی بازیکنان آزاد می توانند آزادانه با هر باشگاهی قرارداد منعقد نمایند، بدون این که انتقال حقوق فدراسیونی در میان باشد

و سرمایه‌گذاری، همچنان که در «لالیگا»<sup>۸۲</sup> مبلغ مورد سرمایه‌گذاری و بودجه‌بندی برای جذب بازیکن قابل‌ثابت برای باشگاه‌ها تعریف شده است به گونه‌ای که ثبت قرارداد بازیکن منوط به رعایت مبلغ تعیین‌شده و ابلاغی برای باشگاه‌ها است (نورزاده، ۱۴۰۲، ۱۵۶).

ورزش باید این حقیقت را بپذیرد که اساس درآمد و ثروت در گردش آن از طریق بهره‌برداری تجاری از ظرفیت حقوق اقتصادی یک بازیکن ایجاد می‌شود<sup>۸۳</sup> و مصادیق عینی همچون، حق تصویر، غرامت ناشی از فسخ زودهنگام قرارداد بازیکن با باشگاه<sup>۸۴</sup>، حق تبلیغات و برگزاری مسابقات و رقابت‌های رسمی ورزشی، تنها گوشه‌هایی از این ظرفیت وجودی حقوق اقتصادی هستند. وجود چنین مصادیقی است که نشان می‌دهد نه تنها حقوق اقتصادی در ورزش، محتوای مشتق‌شده از حقوق فدراسیونی است که می‌تواند متعلق به اشخاص حقیقی یا حقوقی غیر از باشگاه‌های ورزشی باشد<sup>۸۵</sup>، بلکه مفهوم حقوق اقتصادی در حوزه نقل و انتقال بازیکنان و ورزش با خروج از مفاهیم سنتی، به حقوقی که حاکم بر تجارت و معامله در زمینه مختص ورزش بر مبنای ضوابط قانونی<sup>۸۶</sup> است، تعمیم داده می‌شود (Marcondes, 2016, 119).

با این که، محتوای اقتصادی حقوق فدراسیونی می‌تواند متعلق به اشخاص ثالث باشد (de mello, 2016, 14)، لیکن جنس این تعلق نسبت به حقوق اقتصادی بازیکن به نوعی است که، نمی‌توان مالک بازیکن فوتبال بود اما می‌توان حقوق محدودی بر شخص او داشت و برای همین نیز حقوق اقتصادی در فوتبال ذیل حقوق محدودکننده قراردادی در حوزه ورزش دسته‌بندی شده است (نورزاده و همکاران، ۱۴۰۰، ۱۰۱).

۸۲- La Liga: لیگ حرفه‌ای فوتبال اسپانیا

83- World Players Association #WorldPlayersUnited, 2019, 3

۸۴- منظور، پرداخت غرامت برای فسخ زودهنگام یکجانبه قرارداد استخدام ورزشی بدون دلیل موجه توسط بازیکن در انتقال دائمی به باشگاه دیگر است

۸۵- ویژگی غیرانحصاری بودن حقوق اقتصادی در ورزش

۸۶- مقررات ورزشی

در انتقال دائمی که رایج‌ترین نوع انتقال در فوتبال است، یک بازیکن به‌طور قطعی از یک باشگاه به باشگاه دیگر منتقل می‌شود، مواجه با هر دو نوع حقوق فدراسیونی و اقتصادی هستیم که مقررات فیفا نیز از پرداختن به آن غافل نمانده‌است؛ در این راستا، بند سوم ماده ۱۸ مقررات وضعیت و نقل و انتقال بازیکنان مقرر نموده است: «باشگاهی که قصد انعقاد قرارداد با یک بازیکن حرفه‌ای را دارد، بایستی به‌صورت کتبی پیش از آغاز مذاکره با بازیکن باشگاه فعلی بازیکن را در جریان بگذارد. یک بازیکن حرفه‌ای در صورتی مجاز به انعقاد قرارداد با باشگاه دیگر است که قرارداد او پایان یافته و یا قرار است ظرف شش ماه منقضی شود. هرگونه تخلف از این مورد مشمول جریمه‌های مناسب می‌شود».<sup>۸۷</sup>

محدودیت مربوط به شش ماه پیش از پایان قرارداد فعلی، برای باشگاه فعلی بازیکن جزء حقوق فدراسیونی است و لذا در صورتی که کمتر از شش ماه به پایان قرارداد بازیکن مانده باشد، باشگاه فعلی، نمی‌تواند مانع از انعقاد قرارداد بازیکن با یک باشگاه جدید گردد؛ لیکن همین محدودیت مربوط به شش ماه پیش از پایان قرارداد فعلی برای باشگاه جدید که بازیکن با آن قرارداد امضاء می‌نماید، داخل در حقوق اقتصادی است و دقیقاً به‌همین دلیل مقررات فیفا امکان انعقاد قرارداد مالی را برای بازیکنی که هنوز با باشگاه فعلی اش قرارداد دارد، با رعایت پیش شرط اطلاع‌رسانی مکتوب به باشگاه فعلی بازیکن پیش از آغاز مذاکره، داده است. به‌دیگرسخن، این یک توافق سه‌گانه بین ورزشکار و باشگاه‌های مربوطه است که طی آن باشگاه اول موافقت می‌کند که بازیکن را زودتر<sup>۸۸</sup> آزاد کند، بازیکن نیز متعهد می‌شود برای باشگاه جدید بازی کند و باشگاه جدید نیز وی را می‌پذیرد (Rizzo, 2005, 60). بدیهی است در چنین فرضی که بازیکن تصمیم می‌گیرد که در پایان قرارداد، خدمات خود را به باشگاه موردنظر خود ارائه دهد، باشگاه مبدأ<sup>۸۹</sup> مجاز به مطالبه غرامت انتقال نمی‌باشد (Pautot, 2002, 1001).

87- A club intending to conclude a contract with a professional must inform the player's current club in writing before entering into negotiations with him. A professional shall only be free to conclude a contract with another club if his contract with his present club has expired or is due to expire within six months. Any breach of this provision shall be subject to appropriate sanctions

۸۸- از موعد قراردادی

۸۹- اولی

برخلاف انتقال دائم، انتقال موقت یا قرضی بازیکنان حرفه‌ای<sup>۹۱</sup>، طی توافق سه‌جانبه باشگاه قدیم و بازیکن حرفه‌ای و باشگاه جدید انجام می‌پذیرد بدون این که برای باشگاه انتقال‌دهنده جایگزینی داشته باشد. عملیات انتقال قرضی که تنها مستلزم تعلیق ساده رابطه استخدامی اولیه است، با انتقال یک ورزشکار حرفه‌ای از این جهت که مستلزم فسخ قطعی قرارداد وی می‌باشد، متفاوت است (Buy et al, 2020, 863).

گاهی اوقات در قراردادهای انتقال قرضی<sup>۹۱</sup> شروطی درج می‌شود که شامل بند تعهد به دائمی شدن انتقال قرضی می‌شود<sup>۹۲</sup>، به گونه‌ای که در پایان مدت، باشگاه جدید تصمیم به دائمی کردن قرارداد موقت یا همان خریداری کامل بازیکن از باشگاه قبلی می‌کند<sup>۹۳</sup>؛ برای مثال، اگر باشگاه قرض‌گیرنده به رقابتی خاص<sup>۹۴</sup> راه یابد، انتقال بازیکن، کامل و دائمی شود. در حقوق فرانسه برخی از نویسندگان صحت عملیات نقل و انتقالی که به دنبال وقوع این شرط انجام می‌شود را زیر سؤال برده‌اند؛ چرا که در این مورد، عدم انجام شرط به نظر می‌رسد بستگی به اراده خودسرانه باشگاه دارد و یک وضعیت احتمالی ممنوعه را می‌توان از آن مشاهده کرد (Don Marino, 2003, 133). به نظر می‌رسد برعکس، تحقق چنین شرایط مقرر در چهارچوب قراردادهای انتقال ورزشکاران می‌تواند واجد اثر حقوقی باشد. در واقع، در اکثریت قریب به اتفاق موارد، انتقال ورزشکار منوط به نتایج ورزشی است. همان‌طور که، وقتی از ورزش‌های تیمی صحبت می‌شود<sup>۹۵</sup>، این نتایج حاصل عوامل متعدد و مستقل است که به وقایع ورزشی و فراورزشی بستگی دارد (Gautier, 1992, 590).

حقوق اقتصادی مشتق شده از حقوق فدراسیونی می‌توانند به طور مشترک به چندین طرف، از جمله

#### 90- Loan of professionals

۹۱- موقت

۹۲- قراردادهای انتقال موقت با درج بند حق خرید

۹۳- فعال نمودن بند خرید

۹۴- مثلاً لیگ قهرمانان

۹۵- و صحبت از نقل و انتقالات است

باشگاه‌ها، حتی خود بازیکنان و شرکت‌های فعال در زمینه سرمایه‌گذاری در حوزه ورزش تعلق داشته باشند. حتی حقوق اقتصادی ظرفیت این‌را دارند که از جانب باشگاه قبلی بازیکن نیز حفظ مالکیت شوند. برای مثال، بازیکنی از باشگاه «الف» به باشگاه «ب» منتقل می‌شود، در چنین حالتی حقوق فدراسیونی به‌طور کامل همراه بازیکن به باشگاه «ب» منتقل می‌شود ولی باشگاه «الف» می‌تواند در راستای دریافت سهمی از فروش آینده بازیکن، هنگام مذاکره درباره حقوق اقتصادی بازیکن، درصدی<sup>۹۶</sup> از حقوق اقتصادی بازیکن را حفظ و تحت‌مالکیت خودش نگاه‌دارد.

در این راستا، دیوان داوری ورزش امکان انتقال و مالکیت مشترک حقوق اقتصادی ناشی از حقوق فدراسیونی را به رسمیت شناخته است؛ همچنان که در رأی<sup>۹۷</sup> دیوان داوری ورزش، تأکید شده است: «تجارت ورزشی شامل انتقال دائم یا قرضی بین باشگاه‌ها در مورد تمام یا بخشی از حقوق اقتصادی مربوط به عملکرد یک بازیکن با رضایت وی، با مقررات فیفا سازگار است».<sup>۹۸</sup> اگرچه حقوق مذکور

۹۶- به عنوان مثال بیست درصد

۹۷- شماره ۷۰۱

98- Arbitration CAS 2004/A/701 Sport Club Internacional v. Galatasaray Spor Kulübü Derneği, award of 17 March 2005

در این پرونده، بازیکن و باشگاه فوتبال گالاتاسرای ترکیه یکی از مالکین مشترک حقوق اقتصادی وی، اقدام به فسخ قرارداد استخدام، بدون جلب نظر و همکاری دیگر باشگاه طرف پرونده (باشگاه اینترناسیونال برزیل) که یکی از مالکین مشترک حقوق اقتصادی بازیکن بود، نموده بودند که مواجه با شکایت نقض توافقنامه مالکیت مشترک و مطالبه غرامت نزد «کمیته وضعیت بازیکنان فیفا» مطرح گردید و بخشی از ادعای وی پذیرفته شد مبنی بر این که باشگاه گالاتاسرای، باید به باشگاه اینترناسیونال مبلغ یکصد هزار دلار غرامت بپردازد، سپس باشگاه اینترناسیونال ضمن اعتراض به رأی صادره به دیوان داوری ورزش مراجعه نمود و مرجع مذکور در مقام رسیدگی نهایی ضمن نقض جزئی تصمیم قاضی کمیته وضعیت فیفا با پذیرش بخشی از ادعای باشگاه اینترناسیونال با افزایش غرامت به میزان پانصد هزار دلار (با احتساب یکصد هزار دلار مرحله بدوی) از جمله استدلال نمود که قرارداد مالکیت مشترک نوعی سرمایه‌گذاری مشترک بین دو باشگاه ایجاد نموده است که به موجب آن به‌طور مشترک مالکیت حقوق اقتصادی مربوط به عملکرد بازیکن را در اختیار داشته باشند. در نتیجه تعهدات متقابل آن‌ها، هر دو باشگاه وظیفه شفافیت و همکاری نسبت به یکدیگر را داشتند و هیچ‌یک از دو باشگاه در موقعیتی نبود که بتواند بدون رضایت باشگاه دیگر، بازیکن را به‌طور قانونی استخدام یا آزاد کند یا با باشگاه ثالثی منتقل کند لذا

می‌توانند قابل تقسیم و مالکیت آن‌ها متعلق به اشخاص مختلف باشند لیکن با توجه به این که منبعث از حقوق فدراسیونی هستند با از بین رفتن حقوق فدراسیونی<sup>۹۹</sup>، حقوق اقتصادی نیز ارزش خود را از دست خواهند داد که البته این وضعیت به صورت موقتی است، زیرا پس از خاتمه قرارداد بازیکن و عدم انعقاد قرارداد با تیم دیگری، حقوق فدراسیونی تا زمان تحقق یافتن انتقال آینده، غیر فعال می‌ماند.

حقوق اقتصادی با مشخصه ورزشی به‌عنوان هر درآمد مالی مورد انتظار حاصل از پیوند فدراسیونی بین بازیکن و باشگاه، قابل تصور است؛ در این چشم‌انداز، تجارت مشترک بین باشگاه‌ها در مورد تمام یا بخشی از حقوق اقتصادی مربوط به عملکرد یک بازیکن، سبب می‌شود به‌طور مشترک مالکیت حقوق اقتصادی مربوط به عملکرد بازیکن را در اختیار داشته باشند که در نهایت، زیر سایه تعهدات مورد توافق و متقابل، در مورد حقوق اقتصادی بازیکن و آزادسازی، انتقال و یا استخدام وی تصمیم بگیرند.

## ۵- ساختار حقوق فدراسیونی

وقتی بازیکنی از یک باشگاه به باشگاه دیگر می‌پیوندد، از آن جایی که بازیکنان نمی‌توانند موضوع دادوستد قرار بگیرند، آن چه رخ می‌دهد، انتقال حقوق بازیکن می‌باشد که در بستر مجوز صادره از سوی فدراسیون‌های ورزشی با راهبری حقوق فدراسیونی محقق می‌شود. از حیث چهارچوب، حقوق فدراسیونی در تمامی سطوح ورزشی منحصر به باشگاه‌های فوتبال و مربوط به حقوق بازیکن و تکلیف باشگاه به ثبت‌نام بازیکن در فدراسیون فوتبال در راستای تبعیت از مقررات نهادهای ورزشی است و به همین علت نیز در مقررات ورزشی کشورها ملاک پذیرش تکالیف ناشی از مقررات ورزشی، ثبت‌نام بازیکن در فدراسیون فوتبال است؛ در این خصوص مقررات ورزشی فوتبال آرژانتین قابل توجه است همچنان که در ماده ۱۹۴ مقررات عمومی فدراسیون فوتبال این کشور آمده است: «ثبت‌نام بازیکن در فدراسیون فوتبال آرژانتین، صرف نظر از دسته‌بندی ورزشی وی، بیانگر تعهدی است که

---

تجدید نظر خواننده با اجازه دادن به بازیکن برای تبدیل شدن به یک بازیکن آزاد بدون رضایت تجدید نظر خواه، قرارداد مالکیت مشترک را نقض کرده است و باید مقداری غرامت به تجدید نظر خواه بپردازد

بین باشگاه و بازیکن ایجاد شده و تمام حقوق و تعهدات یا تکالیف مندرج در این مقررات برای هر دو طرف از آن ناشی می‌شود.<sup>۱۰۰</sup>

مقرره مذکور این پیامد ویژه را به همراه دارد که ایجاد حقوق فدراسیونی بازیکن به باشگاه پیوند خورده است و می‌توان آن را به عنوان قدرت یک باشگاه برای استفاده از بازیکن به عنوان نماینده اش در تمام مسابقات رسمی که شرکت می‌کند، تحلیل نمود. به علاوه، مقرره مذکور اشاره به تکالیف ناشی از مقررات ورزشی در زمینه حقوق ثبت نام ورزشکار دارد که همان الزامات حقوق فدراسیونی می‌باشند؛ فایده عملی طی نمودن این الزامات را در منتفی شدن بروز مشکل در مسائلی مثل بازیکنان غیرمجاز می‌توان ملاحظه نمود؛ چه بسا، در صورتی که چنین مشکلاتی بروز نماید، می‌تواند منجر به ضررهای بزرگی به ویژه کسر امتیاز از باشگاه گردد. افزون بر این، فایده دیگر طی نمودن الزامات مذکور<sup>۱۰۱</sup> این است که، بازیکن رضایت خود را برای رعایت قوانین و مقررات فدراسیون فوتبال و در صورت لزوم لیگ اعلام می‌کند و بنابراین عذر بعدی مبنی بر عدم اطلاع از مقررات ورزشی از وی پذیرفته نمی‌شود (نورزاده، ۱۴۰۲، ۱۴۹).

باتوجه به این که حقوق فدراسیونی، خصوصیت انحصاری دارند، طبق قوانین فیفا برای بازیکن فقط امکان ثبت نام و بازی در یک باشگاه وجود دارد نه دو یا چند باشگاه به طور هم زمان؛ چرا که ماهیت این حقوق به نحوی است که فقط می‌توانند متعلق به یک باشگاه باشند (De Mello Mourão, 2016, 14) و از این رو است که وقتی سخن از حقوق فدراسیونی می‌شود به حق انحصاری یک باشگاه یا فدراسیون ورزشی برای ثبت نام و شرکت یک بازیکن خاص و نمایندگی او از یک باشگاه یا فدراسیون در رقابت‌های ورزشی، تعبیر می‌گردد (González Mullin, 2012, 31).

حقوق فدراسیونی به سبب وابستگی به فدراسیون فوتبال و با توجه به روح مقررات فیفا، به باشگاه

100- Asociación del Fútbol Argentino Reglamento General, Enero de 2011: Art. 194°. La inscripción de un jugador en el Registro de la A. F. A. , cualquiera sea su clasificación deportiva, constituye la expresión de un compromiso contraído entre el club y el jugador, del cual surgen, para uno y otros, todos los derechos y obligaciones que les reconoce este Reglamento

۱۰۱- مثل عضویت در اتحادیه یا فدراسیون فوتبال

تعلق دارد و بنابراین برخلاف حقوق اقتصادی، قابل‌انتقال به شخص ثالث نیز نبوده و نمی‌تواند بین دو باشگاه موضوع مالکیت مشترک باشد<sup>۱۰۲</sup>.<sup>۱۰۳</sup> به‌دیگرسخن، از آن جایی که، حقوق فدراسیونی به‌دلیل وابستگی به فدراسیون فوتبال<sup>۱۰۴</sup>، به یک باشگاه تعلق دارد، برخلاف حقوق اقتصادی، قابل‌واگذاری به شخص ثالث<sup>۱۰۵</sup> یا قابل‌اشتراک با وی نیست، همان‌گونه که، در پرونده مطروحه در دیوان داوری ورزش و رأی شماره ۶۳۵، بین باشگاه اسپانیول اسپانیا و ولز سارسفیلد آرژانتین، انتقال بخشی از حقوق فدراسیونی مغایر با روح مقررات فیفا اعلام گردیده است.<sup>۱۰۶</sup> برخلاف حقوق فدراسیونی، حقوق

۱۰۲- تجزیه‌ناپذیری و غیرقابل‌تقسیم بودن حقوق فدراسیونی هنگام انتقال بازیکن به باشگاه جدید

۱۰۳- بازیکن فقط برای یک باشگاه می‌تواند بازی کند و امکان بازی هم‌زمان برای دو باشگاه وجود ندارد پس مالکیت مشترک در واقع بر حقوق اقتصادی بازیکن واقع می‌شود نه حقوق فدراسیونی. به علاوه، آن چه بین طرفین امضاء می‌شود نوعی پیش‌قرارداد استخدام بازیکن با هر دو باشگاه است که باید از طریق انعقاد قرارداد استخدامی خاص با هریک از باشگاه‌ها اجرا شود و زمانی هم که چنین امری اتفاق بیفتد، حقوق فدراسیونی باید کامل منتقل شوند و لیکن این حقوق اقتصادی است که همچنان قابل‌تجزیه باقی می‌ماند و وفق مفاد قرارداد، مالکیت مشترک بر آن همچنان باقی است و هر انتقالی هم در این خصوص رخ دهد باید بر اساس مفاد قرارداد روی دهد. پس آن جایی که پنجاه درصد از حقوق اقتصادی بازیکن موضوع مالکیت مشترک است، درباره مذاکره و هر نوع انتقال نسبت به حقوق مذکور رضایت هر دو باشگاه در کنار رضایت بازیکن شرط است. لیکن در حقوق فدراسیونی آن چه رخ می‌دهد صد درصد انتقال حقوق مذکور به دلیل غیرقابل‌تجزیه بودن، به‌صورت کامل شرط است و لذا پنجاه درصد حقوق اقتصادی تعیینی تأثیری در آن ندارد. چه‌بسا با اندک مسامحه بتوان گفت که در انتقال قرضی، حق ثبت‌نام و شرکت بازیکن در رقابت ورزشی بین دو باشگاه تقسیم می‌شود، شاید در چهارچوب تئوریک چنین تقسیمی ممکن باشد (به دلیل عدم قطع رابطه با باشگاه انتقال‌دهنده در انتقال قرضی)، اما بی‌تردید این تقسیم در عمل چندان قابل‌دفاع نیست، زیرا بازیکن فقط برای یک باشگاه وارد میدان مسابقه می‌شود، به همین سبب نیز مقررات فیفا همیشه در این خصوص ماهیت آمرانه و محدودکننده دارند

۱۰۴- نهادهای ورزشی

۱۰۵- این فرض در مورد حقوق اقتصادی بازیکن تا زمان اعتبار قراردادهای مرتبط با مالکیت شخص ثالث و مهلت‌های تمدیدی آن‌ها است؛ چرا که بعد از سال ۲۰۱۵ میلادی فیفا مالکیت شخص ثالث را ممنوع نموده، با این که اقدام فیفا هنوز محل بحث است و مخالفینی هم دارد

106- Arbitration CAS 2004/A/635 RCD Espanyol de Barcelona SAD v. Club Atlético Velez Sarsfield, award of 27 January 2005

در چهارم آگوست ۱۹۹۸ میلادی، باشگاه فوتبال اسپانیول اسپانیا و باشگاه اتلتیکو ولز سارسفیلد آرژانتین با مشارکت یک بازیکن قراردادی را امضاء نمودند که از جمله شامل بندهای زیر بود: اول: فروشنده [یعنی ولز] اعلام می‌کند که مالک صد درصد حقوق

اقتصادی بازیکن می‌تواند موضوع مالکیت مشترک دو باشگاه باشد و بنابراین ممکن است به صورت جزئی منتقل شود (Crespo & Frega, 2015, 247)).

رویه مذکور را در پرونده و در رأی شماره ۶۶۲ بین دو باشگاه فوتبال مایورکای اسپانیا و اتلتیکولانوس آرژانتین بدین صورت می‌توان مشاهده نمود: «هیئت رسیدگی کننده لازم می‌داند که ابتدا به موضوع انتقال جزئی حقوق ثبت‌نامی بازیکنان حرفه‌ای پردازد. همان‌طور که قبلاً در رأی صادره در پرونده شماره ۶۳۵ اشاره شده است، طبق مقررات فیفا، بازیکن فقط می‌تواند برای بازی در یک باشگاه ثبت‌نام کند و هرگز نمی‌تواند هم‌زمان برای دو یا چند باشگاه بازی کند، بنابراین، انتقال جزئی حقوق فدراسیونی با ذات مقررات فیفا مغایرت دارد و امکان‌پذیر نیست. با این حال، هیچ چیز مانع از ورود دو باشگاه به معامله حقوق اقتصادی مربوطه عملکرد بازیکن نمی‌شود».<sup>۱۰۷</sup>

فدراسیونی، اقتصادی و ورزشی بر خدمات حرفه‌ای بازیکن است. دوم: در چنین مقامی، فروشنده پنجاه درصد از حقوق فدراسیونی، اقتصادی و ورزشی بر بازیکن را به مبلغ چهار میلیون و پانصد هزار دلار آمریکا به خریدار [یعنی اسپانیول] واگذار می‌کند. متعاقب اجرایی شدن قرارداد، باشگاه اسپانیول بدون در نظر گرفتن قرارداد سه‌جانبه مذکور، در بخشی از قرارداد مرتکب نقض تعهدات قراردادی شده بود که مواجه با طرح دعوا شد، موضوع بعد از طرح در کمیته وضعیت فیفا، در مقام اعتراض در دیوان داوری ورزش مطرح گردید، در رأی کمیته وضعیت پس از طی مراحل قانونی تأکید شده بود که فروش پنجاه درصد از حقوق مربوطه بازیکن، خلاف روح و مفاد مقررات فیفا بود، لذا صد درصد حقوق باید منتقل می‌گردید (با توافق سه‌جانبه با توافق بازیکن و یکی از دو باشگاه). دیوان داوری ورزش در مقام تصمیم‌گیری به اعتراض، استدلال نمود که باشگاه اسپانیول با توجه به استخدام بازیکن، هیچ حقی برای نادیده گرفتن مالکیت مشترک با باشگاه اتلتیکو ولز سارسفیلد و تصاحب و تملک صد درصد از حقوق اقتصادی به نفع خودش را نداشته و لذا قرارداد را نقض کرده، زیرا بازیکن را بدون کسب رضایت باشگاه اتلتیکو ولز سارسفیلد به خدمت گرفته است؛ در نتیجه، باید مبلغ پانصد هزار دلار آمریکا را به عنوان غرامت نقض قرارداد به باشگاه سارسفیلد پردازد. در رأی مذکور تمرکز بر حقوق اقتصادی بوده است و به دلیل این که حقوق فدراسیونی وفق مقررات فیفا از جانب باشگاه اسپانیول به درستی رعایت شده بود (چرا که فیفا به اسپانیول حق داده بود که بازیکن را بدون هیچ‌گونه گواهی بین‌المللی انتقال قبلی ثبت‌نام و در رقابت ورزشی شرکت دهد)، دیوان چنین نظر داشت که به دلیل اختلاف نظر در مورد حقوق فدراسیونی و حقوق اقتصادی، اسپانیول رضایت ولز را جلب نکرده و گویی که کاملاً مالک آن است، در حالی که با توجه به قرارداد فی‌مابین، هرگونه اقدام یک‌طرفه در رابطه با پنجاه درصد حقوق اقتصادی ممنوع است. به نظر دیوان، حقوق فدراسیونی یک بازیکن نمی‌تواند به‌طور هم‌زمان بین باشگاه‌های مختلف به اشتراک گذاشته شود و یک بازیکن فقط می‌تواند در یک‌زمان برای یک باشگاه بازی کند

اتخاذ چنین رویکردهایی نسبت به حقوق فدراسیونی از جانب نهادهای قضایی ورزشی سبب شده است که، در اغلب قراردادها شرط ممنوعیت انتقال به شخص ثالث درباره حقوق فدراسیونی گنجانده شود. برای مثال، این شرط را در قرارداد بین باشگاه اتلتیکو مادرید اسپانیا و منچستر سیتی انگلستان بدین صورت می‌توان مشاهده نمود: «این انتقال شامل انتقال کلیه حقوق فدراسیونی و اقتصادی از باشگاه اتلتیکو به باشگاه منچستر سیتی در رابطه با بازیکن<sup>۱۰۸</sup> خواهد بود. برای اجتناب از هرگونه شک و تردید، هیچ یک از حقوق بازیکن توسط باشگاه اتلتیکو قابل انتقال به شخص ثالث نخواهد بود» (نورزاده، ۱۴۰۲، ۱۵۰).

به ترتیب، در نقل و انتقال بازیکنان فوتبال، بین حقوق فدراسیونی و حقوق اقتصادی فرق است؛ تفاوتی که به ساختار مالکیت این دو حقوق برمی‌گردد. حقوق فدراسیونی مبتنی بر رژیم حقوقی تک‌مالکیتی است و ذاتاً قابل انتقال به غیرباشگاه نیست، حقوق فدراسیونی را نمی‌توان بین دو باشگاه تقسیم نمود، زیرا بازیکن فقط می‌تواند در یک باشگاه ثبت نام نماید و این حقوق به‌طور کامل به باشگاه

پرونده حکایت از این دارد که، باشگاه مایورکا اسپانیا و باشگاه اتلتیکو لائوس آرژانتین قراردادی درباره حقوق بازیکن از جمله حقوق اقتصادی وی منعقد نموده بودند که متعاقباً حسب ادعای باشگاه لائوس، باشگاه مایورکا مرتکب نقض قرارداد شده بود. در بیست و نهم آگوست ۲۰۰۳ میلادی، باشگاه لائوس در نامه‌ای ارسالی به باشگاه مایورکا اعلام کرد که تصمیم برای انتقال حقوق فدراسیونی بازیکن به اتلتیکو مادرید نادرست و ناقض توافقنامه بوده است و به مایورکا دستور داد که از ادامه هرگونه فرایند مربوط به انتقال بازیکن به باشگاه دیگر خودداری کند. با ارجاع موضوع به کمیته وضعیت بازیکنان فیفا، پس از طی مراحل قانونی، حکمی صادر شد که در آن تا حدودی ادعای لائوس تأیید و مایورکا به پرداخت غرامت به لائوس به مبلغ دو میلیون و پانصد هزار دلار آمریکا، محکوم گردید. باشگاه مایورکا به این تصمیم در دیوان داوری ورزش اعتراض نمود، دیوان پس از رسیدگی، به این نتیجه رسید که باشگاه مایورکا در نقض قرارداد خود با سوءنیت عمل کرده است؛ زیرا پیشنهاد باشگاه سوم یعنی اتلتیکو مادرید را به‌طور دقیق به لائوس منتقل نکرده و درباره مبالغ مشخصی که باید برای انتقال بازیکن به اتلتیکو مادرید، به لائوس پرداخت شود، به طرز نامناسبی عمل نموده و در نهایت، هنوز پنجاه درصد از هزینه انتقال (حقوق) بازیکن به اتلتیکو مادرید را به لائوس پرداخت نکرده است و از این رو، دیوان ضمن لغو رأی کمیته وضعیت فیفا با صدور حکم جدید، باشگاه مایورکا را به پرداخت مبلغ هشتصد و سی هزار دلار آمریکا به علاوه سود متعلقه و نیز پرداخت مبلغ دویست و بیست هزار دلار آمریکا به‌عنوان جبران خسارت به باشگاه اتلتیکو لائوس محکوم نمود

دیگر<sup>۱۰۹</sup> منتقل می‌شوند،<sup>۱۱۰</sup> درحالی‌که، حقوق اقتصادی، می‌تواند موضوع مالکیت مشترک اشخاص<sup>۱۱۱</sup> باشد<sup>۱۱۲</sup> و به‌همین جهت نیز این‌دو، تأثیر به‌سزایی روی مذاکرات بین باشگاه‌ها و بازیکنان دارند. درنهایت، چنان‌چه حقوق اقتصادی به‌عنوان یک مکانیسم مالی و مرتبط با سرمایه‌گذاری در ورزش تصور شود، حقوق فدراسیونی می‌تواند یک مکانیسم ورزشی در حفظ قدرت باشگاه‌ها فرض گردد. ترکیب این‌دو حقوق، باشگاه‌ها را تشویق به هم‌افزایی در عین شرکت در رقابت‌های ورزشی می‌کند.

### ۶- هم‌ایستایی حقوق فوتبال و پایه‌ریزی هم‌رقابتی ورزشی

در دورنمای ورزش حرفه‌ای، حقوق فوتبال<sup>۱۱۳</sup> پیوندی عمیق با دنیای رقابت‌های ورزشی دارد. ورزش حرفه‌ای ویژگی منحصربه‌فردی در مقایسه با سایر صنایع دارد تا آنجا که باشگاه‌های یک لیگ حرفه‌ای در طول یک فصل، در عین حال که با یکدیگر رقابت می‌کنند، مشارکت نیز دارند (Rosner & Shropshire, 2010, 12)، به‌همین علت نیز اظهار نظر شده است: «اقداماتی که تمایل به محدود نمودن رقابت بین باشگاه‌های ورزشی دارد، ممکن است برای حفظ رقابت ورزشی لازم باشند» (نورزاده، ۱۴۰۲، ۳۲۱).

در مطالعه‌ای که در فوتبال حرفه‌ای فرانسه برای درک بهتر مفهوم هم‌رقابتی صورت گرفته، به ویژگی مشارکتی و اجرای از طریق وجود چندین شخصیت حقوقی<sup>۱۱۴</sup> تأکید گردیده است که بر

۱۰۹- جدید

۱۱۰- زیرا حقوق فدراسیونی فقط زمانی «منتقل» می‌شود که طبق مقررات حاکم بر نقل و انتقال بازیکنان فوتبال، بازیکن به باشگاه جدید منتقل شود

۱۱۱- برای مثال بین مؤسسات و صندوق‌های سرمایه‌گذاری متعدد

۱۱۲- پس وقتی در مذاکرات قراردادی گفته می‌شود شصت درصد از حقوق بازیکن منتقل می‌شود، در واقع، مقصود حقوق اقتصادی ناظر به ارزش اقتصادی بازیکن می‌باشد نه حقوق فدراسیونی. پس قرارداد صرف‌نظر از عنوان یا نامی که ممکن است برای آن انتخاب شود، بر اساس مفاد آن و قصد واقعی طرفین، تفسیر می‌شود

۱۱۳- در دو بخش ورزشی و اقتصادی

۱۱۴- ذینفعان ورزشی

اساس آن، باشگاه‌های بسیار بیشتری برای برگزاری لیگ قهرمانی<sup>۱۱۵</sup> مورد نیاز است، به علاوه، تعداد باشگاه‌ها موفقیت یک‌رقابت را تضمین و ظرفیت‌های تجاری متعددی از جمله ایستگاه‌های تلویزیونی یا پخش تلویزیونی، روزنامه‌ها، تبلیغ‌کنندگان، حامیان مالی و تماشاگران را جذب می‌کند که در نتیجه آن، ذینفعان می‌توانند بیشترین سود را از مشارکت خود ببرند (Le Roy et al, 2009, 24).

همسو با هم‌رقابتی ورزشی و نوع نگرش باشگاه‌ها به آن می‌توان گفت که، باشگاه‌ها فقط چیزی نیستند که در زمین بازی نشان می‌دهند، بلکه خارج از آن هم مهم هستند. اغراق نخواهد بود که اظهار شود تاریخ، سازمان‌دهی، خواسته‌ها و نوع نگرش یک باشگاه به این سه مؤلفه، آن‌را از سایرین متمایز می‌سازد؛ همان‌گونه که باشگاه بارسلونا بر اساس شعار «فراتر از یک باشگاه»،<sup>۱۱۶</sup> باشگاهی منحصر به فرد در جهان ورزش به‌ویژه فوتبال شناخته شده است (نورزاده، ۱۴۰۴، ۲۸۰).

از زمانی که مجوز ورود باشگاه‌ها به رقابت‌های ورزشی لیگ‌های حرفه‌ای صادر و ثبت‌نام بازیکنان در لیگ‌ها شروع می‌شود، با این که باشگاه‌ها در رقابت با یکدیگر هستند، لیکن همگی در مسیرهایی همچون جذب هواداران و افزایش درآمد حاصل از فروش بلیت و حق پخش ورزشی گام برمی‌دارند و این جا است که به قطعیت می‌توان گفت: برخلاف ظاهر رقابت‌های ورزشی، حقوقی که در مسیر نقل و انتقال بازیکنان فوتبال شکل می‌گیرد، بر مبنای رقابت واقعی نیست بلکه بر بنیاد «هم‌رقابتی»<sup>۱۱۷</sup> است که با شکل‌دهی نوعی رقابت داخلی سبب ایجاد منافع<sup>۱۱۸</sup> برای یک‌سازمان<sup>۱۱۹</sup> یا

۱۱۵- حرفه‌ای

116- Mes Que Un Club

117- Coopétition

هم‌رقابتی (همکاری و رقابت) یک مفهوم اقتصادی می‌باشد و در زمینه رقابت جهانی، عبارت است از رقابت و همکاری هم‌زمان بین دو یا چند رقیب که در بازارهای جهانی باهم رقابت می‌کنند (Luo, 2007, 130)

۱۱۸- این منافع می‌توانند ناظر به موارد مالی مثل حق تبلیغات ورزشی (از جمله محیطی)، حق دریافت هزینه‌هایی مثل هزینه ثبت‌نام باشند و حتی در سطح ملی و بین‌المللی نیز می‌توانند تجلی پیدا کنند. آن جا که بازیکنان از لیگ‌های داخلی به تیم‌های ملی دعوت می‌شوند و با شرکت در رقابت‌های ورزشی مثل جام جهانی فوتبال یا جام ملت‌های آسیا یا اروپا، در راستای منافع ملی گام بر می‌دارند و از طریق ورزش، فرهنگ، تصویر اجتماعی و دیپلماسی ورزشی کشورشان را به جهانیان نمایان می‌سازند

اتحادیه<sup>۱۲۰</sup> می شود (Rosner&Shropshire,2010,12).

هم رقابتی با تمایز قائل شدن بین دو نوع رفتار سنجیده می شود: رفتار با وصف رقابتی و رفتار مبتنی بر همکاری (Le Roy,2017,9). یکی از مثال های بارز هم رقابتی ورزشی بر پایه همکاری دو باشگاه را در انتقال قرضی بازیکنان می توان مشاهده نمود؛ وقتی باشگاهی بازیکن را به طور موقت به باشگاه دیگر منتقل می کند. در این انتقال، حق فدراسیونی نیز به همراه بازیکن منتقل می شود تا باشگاه جدید بتواند بازیکن را در فدراسیون مربوطه ثبت کند اما حقوق اقتصادی منتقل نمی شود، دلیل این امر آن است که قرارداد بازیکن، به طور موقت به حالت تعلیق در می آید و به همین سبب نیز حقوق اقتصادی به مانند سابق برای باشگاه اول بازیکن باقی می ماند.<sup>۱۲۱</sup>

در مورد وضعیت حقوق مذکور در انتقال قرضی در چهارچوب انتقال بازیکن در فوتبال حرفه ای، دیوید بکام<sup>۱۲۲</sup> به عنوان استثناء قابل ذکر است، زیرا انتقال بکام به عنوان یک دارایی ورزشی شامل انتقال «برند بکام»<sup>۱۲۳</sup> و اهمیت مالی مرتبط با آن نیز می شود. از این جهت که وی با ترکیب دو مؤلفه «فوتبال حرفه ای» و «سلبریتی» همراه با توجه به «مد»<sup>۱۲۴</sup> و استفاده از یک مدیر برنامه سلبریتی به جای یک ایجنت فوتبال، فرصت هایی برای دستیابی به دیده شدن فراتر از حوزه فوتبال ایجاد نموده است (Parmentier,2010,38)؛ در این جا، فرایند انتقال شامل هر دو نوع حقوق فدراسیونی و حقوق اقتصادی مشتق شده از حقوق فدراسیونی است و می توان گفت که دیوید بکام از نقش یک بازیکن حرفه ای فوتبال فراتر می رود (Parmentier,2011,227)، به همین نحو در حال حاضر بازیکن مشهور دنیای

۱۱۹- فدراسیون فوتبال

۱۲۰- اتحادیه فوتبال

۱۲۱- آن جا هم که در انتقال موقت، هزینه ای برای انتقال موقت بازیکن پرداخت می شود، مربوط به حقوق اقتصادی نیست بلکه هزینه مذکور در واقع هزینه حق فدراسیونی بازیکن است

122- David Beckham

بازیکن سابق فوتبال انگلیس، باشگاه های منچستر یونایتد و رئال مادرید

123- Brand Beckham

124- Fashion

فوتبال یعنی کریستیانو رونالدو<sup>۱۲۵</sup> را نیز می‌توان به مورد بکام اضافه نمود، همان‌طور که با برند CR7<sup>۱۲۶</sup> شناخته می‌شود.<sup>۱۲۷</sup>

در فرایند نقل و انتقالات، بازیکن نقش غیرقابل انکاری در هم‌رقابتی نسبت به حقوق فدراسیونی و حقوق اقتصادی دارد، تاجایی که رضایت وی عنصر مهمی در مسیر نقل و انتقال به شمار می‌آید؛ همچنان که در بخشی از پرونده و رأی<sup>۱۲۸</sup> دیوان داوری ورزش آمده است: «مفهوم حقوق فدراسیونی چنان چه به این معنی باشد که باشگاه بتواند بازیکن را بدون رضایت صریح بازیکن، صرفاً به موجب قوانین فدراسیون ورزشی، ملزم و کنترل کند، غیرقابل قبول و غیرقابل اجرا است. در واقع، قوانین ورزشی از این نوع، مغایر با اصول بنیادین جهانی قانون کار هستند و بنابراین به دلیل مخالفت با نظم عمومی غیرقابل اجرا هستند. به عبارت دیگر، وجود رضایت بازیکن همیشه در هر زمان که باشگاه‌ها معاملات مربوط به استخدام و یا انتقال او را انجام می‌دهند، لازم و ضروری است».<sup>۱۲۹</sup>

بعید نیست که یکی از دلایل این که فیفا در مقررات وضعیت و نقل و انتقال بازیکنان اجرایی سال ۲۰۱۹ میلادی تعریف «شخص ثالث» را اصلاح نمود، همین نقش غیرقابل انکار بازیکنان در هم‌رقابتی

#### 125- Cristiano Ronaldo

۱۲۶- کریستیانو رونالدو که در پژوهش‌های حوزه برند ورزشکاران، به‌عنوان یکی از برندهای قوی با تأثیر جهانی مثال زده می‌شود (Hasaan, 2018, 33)، با برند CR7 چیزی بیش از ورزش را نشان می‌دهد؛ این برند ترکیبی از حضور فیزیکی، سبک زندگی منظم و رسانه‌ای دقیق می‌باشد که به یک هویت تجاری و فرهنگی تبدیل شده است و نشان می‌دهد رونالدو از فوتبال فراتر رفته است؛ همچنان که دستاوردهای وی ثابت می‌کند که برندسازی می‌تواند فراتر از دستاوردهای تجاری و فروش محصولات رود و در مورد خلق فرهنگ و هویت نیز نمایان شود (Vijay&Shaji, 2025, 3)

۱۲۷- حتی می‌توان گفت در مقایسه با دیوید بکام، کریستیانو رونالدو چیزی بیش از یک برند مد است. رونالدو یکی از بهترین بازیکنان جهان محسوب می‌شود، بیشترین تعداد دنبال‌کننده را در رسانه‌های اجتماعی در سراسر جهان دارد و پرتغالی است. تأکید بر این واقعیت که وی «پرتغالی» است، مهم است؛ زیرا وی به‌عنوان یک بازیکن مشهور و سرشناس مورد تحسین در سراسر جهان محسوب می‌شود و برای بسیاری به‌عنوان شماره یک، بت‌ها و الگویی که باید از آن پیروی کرد، این باور را ایجاد می‌کند که همراه با نام رونالدو، نام پرتغال به‌عنوان یک کشور نیز طنین انداز می‌شود

۱۲۸- شماره ۶۳۵

129- Arbitration CAS 2004/A/635 RCD Espanyol de Barcelona SAD v. Club Atlético Velez Sarsfield, award of 27 January 2005

نسبت به حقوق فدراسیونی و حقوق اقتصادی و اعطای پاداش مناسب به بازیکن در قالب خلق فرصتی جهت ایجاد سود اقتصادی برای وی به سبب ایفای نقش مذکور باشد. بر اساس نسخه جدید مقررات فیفا، «شخص ثالث» به عنوان شخصی غیر از بازیکن در حال انتقال، دو باشگاهی که بازیکن از یکی به دیگری منتقل می‌گردد یا هر باشگاه قبلی که بازیکن در آن عضویت داشته است، تعریف می‌شود.<sup>۱۳۰</sup> نسخه قبلی مقررات مذکور هیچ اشاره‌ای به موضوع بازیکن نداشت. هدف اصلی فیفا در اصلاح این تعریف، خروج بازیکنان فوتبال از دایره شمول شخص ثالث در نقل و انتقالات راجع به خود و در نتیجه حذف آنان از قلمرو شخصی مکانیزم «مالکیت شخص ثالث»<sup>۱۳۱</sup> می‌باشد؛ بنابراین، قراردادهای بین باشگاه و بازیکن چنان چه شامل بندی باشد که به بازیکن اجازه بدهد درصدی از حقوق اقتصادی خود را در آینده داشته باشد، صحیح است، در حالی که با توجه به ممنوعیت فیفا درباره مالکیت شخص ثالث، قراردادهای مرتبط با این موضوع، فاقد اثر حقوقی اعلام شده‌اند.

مالکیت شخص ثالث، فرایندی است که طی آن، شخص ثالثی که اغلب به صورت صندوق‌های تأمین مالی و سرمایه‌گذاری می‌باشند در ازای تأمین مالی بازیکن<sup>۱۳۲</sup>، تمام یا بخشی از ارزش<sup>۱۳۳</sup> انتقال بازیکن را در آینده به دست می‌آورد (Williams, 2008, 79). البته تحصیل نفع حاصل از مکانیزم مالکیت شخص ثالث منوط به تحقق انتقال بازیکن به یک باشگاه است (نورزاده و همکاران، ۱۴۰۰، ۱۵۳).<sup>۱۳۴</sup> در اصلاحیه جدید مقررات وضعیت و نقل و انتقال بازیکنان فیفا اجرایی از سال ۲۰۱۵

۱۳۰- شخص ثالث می‌تواند شامل ایجنت‌های فوتبال، صندوق‌های سرمایه‌گذاری، نهادها مالی و بانکی و سرمایه‌گذاران خارج از باشگاه‌های فوتبال باشد

### 131- Third Party Ownership (TPO)

۱۳۲- از جمله فراهم نمودن منابع مالی و حتی اقداماتی نظیر تهیه کفش‌های باکیفیت فوتبال و تدارک محل سکونت مناسب

۱۳۳- حقوق اقتصادی

۱۳۴- در مورد مکانیزم مالکیت شخص ثالث، فیفا با وضع مقررات ناظر بر ممنوعیت آن، عجلوانه و سختگیرانه تصمیم گرفته است. این مکانیزم ضمن این که جنبه اقتصادی و سودآور داشت، منجر به تقویت رقابت‌های ورزشی و باشگاه‌ها می‌شد. درست است که حقوق اقتصادی در آینده در نتیجه انتقال حقوق فدراسیونی بازیکن از یک باشگاه به باشگاه دیگر دریافت می‌شود، لیکن باید توجه داشت که، «حقوق فدراسیونی» از قبیل تصمیم‌گیری درباره بازی در مسابقه یا شرکت در

میلادی<sup>۱۳۵</sup> تحت‌عنوان «مالکیت شخص ثالث بر حقوق اقتصادی بازیکنان» چنین آمده است: «هیچ باشگاه یا بازیکنی نباید با شخص ثالثی قراردادی منعقد کند که به موجب آن شخص ثالثی کلاً یا جزئاً در غرامت قابل پرداخت در رابطه با انتقال آتی بازیکن از یک باشگاه به باشگاه دیگر سهمیم شود یا هرگونه حقوقی<sup>۱۳۶</sup> در رابطه با انتقال آتی یا غرامت انتقال به وی واگذار شود». <sup>۱۳۷</sup> طبق بند سوم این ماده، قراردادهای مشمول بند اول که قبل از اول می ۲۰۱۵ میلادی منعقد شده‌اند، تا زمان انقضای مدت قراردایشان همچنان معتبر می‌باشند. باین حال، مدت‌زمان مذکور قابل تمدید نیست.

باتوجه به آن چه که مذکور افتاد، حقوق فدراسیونی و حقوق اقتصادی مشتق‌شده از حقوق فدراسیونی دو ستون اصلی نقل و انتقالات در رقابت‌های ورزشی هستند؛ حقوق فدراسیونی و اقتصادی فقط تاجایی که به رابطه قراردادی بین باشگاه و بازیکن مربوط می‌شوند، در تعامل باهم هستند. از مجرای این دو دسته از حقوق، مسیری برای هم‌رقابتی ورزشی بین باشگاه‌ها ایجاد می‌شود که ضمن سهمیم‌شدن در بخشی‌هایی از حقوق اقتصادی بازیکن و رعایت توافق بر سر حقوق وی، وارد رقابت ورزشی می‌شوند، به علاوه، برای خود بازیکنان نیز امکان مالکیت و سهمیم‌شدن نسبت به درصدی از حقوق اقتصادی عملکردشان در ازای دریافت حقوق کمتر از باشگاه فعلی، در رابطه با انتقال خود و توافقات بعدی مربوط به آن نیز ایجاد می‌شود که منجر به ایفای نقش مؤثر در هم‌رقابتی می‌شود.

---

مسابقه نمی‌توانند وصف تجاری به خود گرفته و به شخص ثالث منتقل گردند و عملکرد اراده شخص ثالث درباره حقوق فدراسیونی، از کار می‌افتد (نورزاده و همکاران، ۱۴۰۰، ۱۶۹)؛ این استدلال مبتنی بر این منطبق و طرزنگرش است که مالک حقوق اقتصادی بازیکن (شخص ثالث) باید مثل یک شخص ساکت عمل نماید به گونه‌ای که، در هیچ‌یک از تصمیمات پرسنلی، آموزشی (تمرینی) یا اداری مربوط به بازیکن دخالت نکند، چنین شخصی به‌رغم مالکیت در سهمی از حقوق (اقتصادی) بازیکن هیچ‌حقی در تصمیمات روزانه مربوط به بازیکن ندارد (Bailey, 2021, 187)

۱۳۵- بند اول ماده ۱۸ مکرر

۱۳۶- حقوق اقتصادی

137- 18ter Third-party ownership of players' economic rights: No club or player shall enter into an agreement with a third party whereby a third party is being entitled to participate, either in full or in part, in compensation payable in relation to the future transfer of a player from one club to another, or is being assigned any rights in relation to a future transfer or transfer compensation

## ۷- حقوق فدراسیونی سرچشمه تجاری سازی ورزش

با نگاهی به ارزش اقتصادی نقل و انتقال بازیکنان می توان دریافت که حقوق اقتصادی مشتق شده از حقوق فدراسیونی بر محور مذاکره و انتقال راجع به حقوق فدراسیونی می چرخد، همان طور که، از نظر تاریخی، نقل و انتقال بازیکنان فوتبال<sup>۱۳۸</sup> یکی از اصلی ترین منابع تأمین مالی باشگاه های فوتبال در امریکای جنوبی بوده و این امر امروزه نیز صادق است (Auletta, 2014, 29)؛ از این رو، حقوق فدراسیونی بازیکنان نه تنها یکی از مهم ترین و باارزش ترین دارایی های باشگاه ها است، بلکه مسیر تجاری سازی ورزش<sup>۱۳۹</sup> را برای باشگاه ها و حتی سازمان های ورزشی هموار می سازد و از چشم انداز ارزش بالای منافع تجاری ورزش، گواه فزونی مشارکت تجاری در ورزش در بخش حقوق فدراسیونی است (Slack, 2004, xiv).

فوتبال، اساس تشکیل تیم های ورزشی و شرکت و حضور آنها در رقابت های حرفه ای را به وجود این حقوق گره زده است؛ از یک طرف، این حقوق تیم های ورزشی را گرد هم می آورد و آنها را برای رقابت ورزشی فرامی خواند<sup>۱۴۰</sup>، از طرف دیگر، ظرفیت رشد و توسعه باشگاه ها در حوزه اقتصادی به علاوه پاداش ها و جوایز تعریف شده را برای آنها به ارمغان می آورد<sup>۱۴۱</sup>، در چنین فضایی، برنده حقوق فدراسیونی در سیستم نقل و انتقالات، باشگاه و بازیکن هست و چه بسا در جلوه ای پررنگ تر، سیستم نقل و انتقال به شکل کنونی اش را می توان «یک پیروزی برای بازیکنان»<sup>۱۴۲</sup> دانست (Piat, 2002, 62).

زمانی که چرخه انتقال بازیکنان به گردش درمی آید و بازیکنان وارد مسابقات ورزشی می شوند، حقوق اقتصادی مشتق شده از حقوق فدراسیونی بازیکنان در جلوه های مختلفی از جمله حقوق تجاری ورزشی و حق بر آفرینه های ورزشی<sup>۱۴۳</sup> همراه با ظرفیت هایی همچون توثیق حقوق اقتصادی بازیکنان ظاهر می شود که نقطه آغازین آن، حقوق فدراسیونی است، حقوقی که به عنوان دارایی باارزش نمود پیدا می کنند.

۱۳۸- حقوق فدراسیونی

139- Commercialisation of Sport

۱۴۰- ظرفیت ورزشی

۱۴۱- ظرفیت تجاری

142- une victoire pour les joueurs

۱۴۳- در این پژوهش حقوق مالکیت فکری در زمینه ورزش حق بر آفرینه های ورزشی نامیده شده است

## ۷-۱- جلوه دارایی نامشهود حقوق فدراسیونی

با این که حقوق فدراسیونی به حق انحصاری و غیرقابل تفکیک یک باشگاه، ناشی از ثبت بازیکن در یک فدراسیون ورزشی، دلالت دارد؛ لیکن نکته‌ای که کمتر در تحقیقات حقوق ورزشی حوزه حقوق نقل و انتقالات بازیکنان به آن پرداخته شده است، مقوله رژیم مالیاتی و حسابداری حقوق فدراسیونی مرتبط با نقل و انتقالات و اعمال حق فسخ در فوتبال حرفه‌ای است که سبب می‌شود جلوه دارایی نامشهود<sup>۱۴۴</sup> ورزشی حقوق فدراسیونی تجلی پیدا کند. با توجه به دارایی نامشهود تلقی شدن این دسته از حقوق، اعتقاد بر این است که به حقوق فدراسیونی، مالیات تعلق می‌گیرد و می‌بایست به بررسی و تعیین مالیات آن‌ها تحت مقررات مالیات بر ارزش افزوده و درآمد شخصی مبادرت نمود (Malvárez, 2020, 9).

در چشم‌انداز سیاست‌گذاری مالیاتی در فوتبال حرفه‌ای، اگرچه در سطح داخلی، اعتقاد به این که بایستی میزان مالیات‌های وضع شده با شرایط و درآمدهای بازیکنان فوتبال حرفه‌ای ایران متناسب‌سازی گردد (ضمیری کامل و همکاران، ۱۴۰۲، ۳۴۷) پیشنهاد مناسبی می‌تواند باشد، اما باید توجه داشت در نگاه کلان و بین‌المللی در حوزه‌ای مثل فوتبال که همواره بازیکنان خارجی در آن حضور دارند، تناسب‌سازی مالیات در نقل و انتقال بازیکنان نمی‌تواند همواره ضرورت داشته باشد، بلکه در راستای جذب بازیکنان باکیفیت خارجی، گاهی حتی معافیت و یا کاهش بار مالیاتی می‌تواند نقطه‌قوت هم محسوب شود؛ همان‌طور که رژیم مالیاتی جدید اسپانیا در «فرمان سلطنتی شماره ۶۸۷»<sup>۱۴۵</sup>، معافیت یا کاهش بار مالیاتی مشابهی برای بازیکنان خارجی در آن کشور پیش‌بینی نموده که به «قانون بکام»<sup>۱۴۶</sup>

144- Activo intangible

145- Real Decreto 687/2005, de 10 de junio, España

دیوید بکام، فوتبالیست و سلبریتی مشهور انگلیسی، یکی از اولین خارجی‌هایی شد که از این قانون (فرمان) استفاده کرد و از این جا بود که از یک استعاره ورزشی تحت عنوان قانون بکام برای آن استفاده شد. این قانون برخلاف ظاهر نامگذاری‌اش، تنها به فوتبالیست‌ها و ورزشکاران اختصاص ندارد بلکه تمام خارجی‌هایی که به اسپانیا نقل مکان می‌کنند می‌توانند تحت شرایطی به‌ویژه بر اساس اصلاحات سال ۲۰۱۰ میلادی، (به‌طور خاص، درآمد کسب‌شده در اسپانیا نباید از ششصد هزار یورو تجاوز کند) از آن استفاده کنند، از جمله این که، متقاضی در طول ده سال پیش از نقل مکان به اسپانیا، ساکن اسپانیا نبوده و حضورش در خاک اسپانیا نتیجه انعقاد یک قرارداد کار باشد

146- Ley Beckham

معروف است.

## La Ley Beckham en España:

Guía Completa para  
Expatriados y Profesionales  
Internacionales



### قانون بکام: ظرفیتی برای مهاجرین و متخصصین

قانون مذکور این امکان را می‌دهد که پس از درخواست متقاضی و پذیرش توسط مقامات اسپانیایی، شخص به جای محاسبه و پرداخت مالیات نسبت به دارایی‌ها و درآمدهایش در نقاط مختلف دنیا، تنها بر اساس درآمد و دارایی‌های واقع در اسپانیا مشمول مالیات براساس یک نرخ ثابت<sup>۱۴۷</sup> گردیده و پرداخت نماید، در نتیجه از پرداخت مالیات بر درآمد و دارایی‌های غیراسپانیایی خود معاف می‌شود.<sup>۱۴۸</sup>

باتوجه به ظرفیت ارزش آفرین حقوق فدراسیونی است که حقوق اقتصادی مشتق شده از این حقوق، درباره تأمین مالی هزینه‌های نقل و انتقال بازیکنان از محل وام‌های بانکی و مؤسسات مالی، قابلیت توثیق این دسته از حقوق را نزد آن‌ها متبادر به ذهن می‌سازد. طبیعی است که باشگاه‌های فوتبال به دنبال تأمین مالی هزینه‌های نقل و انتقال بازیکنان باشند. باتوجه به این که اعطای وام به باشگاه‌ها که اغلب نیز کلان هست،

۱۴۷- بیست و چهار درصد

۱۴۸- در تاریخ فوتبال ایران، لیگ اسپانیا یکی از مقاصد اصلی بازیکنان حرفه‌ای فوتبال ایران بوده است و نقش مهمی در بین‌المللی کردن فوتبال ایران داشته است. جواد نکونام، نخستین ایرانی حاضر در لالیگای اسپانیا مدت زیادی در باشگاه اوساسونا در فوتبال اروپا حضور داشت. همچنین مسعود شجاعی در اوساسونا و لاس پالماس بازی می‌کرد. کریم انصاری فرد و امیر عابدزاده نیز در این لیگ حاضر بوده‌اند

نیازمند محافظت وام‌دهنده در برابر مسائلی مانند ورشکستگی و عدم استرداد وجوه اخذ شده، می‌باشد، لذا در راستای بازگشت سرمایه به بانک‌ها، وثیقه مناسب و منطبق با قوانین فیفا اهمیت فراوان دارد.

در راستای استفاده از حقوق اقتصادی بازیکن به‌عنوان وثیقه برای تأمین مالی و اعطای وام و پرهیز از نقض قوانین نظارتی فوتبال یعنی همان ممنوعیت فیفا در مورد مالکیت شخص ثالث طبق اصلاحیه جدید مقررات وضعی و نقل و انتقال بازیکنان اجرایی سال ۲۰۱۵ میلادی<sup>۱۴۹</sup>، حقوق اقتصادی بازیکن به‌طور کلی نمی‌تواند به‌عنوان وثیقه در فوتبال استفاده شود، زیرا مقررات فیفا اشخاص ثالث را از مشارکت در غرامت انتقال بازیکن منع می‌نماید. با این وجود، گفته شده است، توثیق حقوق اقتصادی بازیکن نزد مؤسسات مالی در انگلستان رایج و مجاز است، ولی، پیشنهاد شده است که با توجه به قوانین نظارتی ناظر به مالکیت شخص ثالث، توثیق بر اساس درآمد حاصل از فروش حقوق اقتصادی بازیکن<sup>۱۵۰</sup> باشد، در چنین حالتی برای جلوگیری از مالکیت واقعی بر حقوق اقتصادی بازیکن و نقض مقررات فیفا، به‌نظرمی‌رسد که توثیق برای خود حقوق اقتصادی بازیکن نیست بلکه برای درآمد حاصل از فروش بازیکن<sup>۱۵۱</sup> یعنی یک مرحله بعدتر از حقوق اقتصادی بازیکن است که بی‌تردید متمایز از حقوق اقتصادی بازیکن می‌باشد، چرا که درآمد حاصل از فروش بازیکن<sup>۱۵۲</sup>، ارزش تحقق<sup>۱۵۳</sup> یافته فروش حقوق اقتصادی بازیکنان است (Maciel & Walton, 2019, 197). در حقوق ایران، این اقدام، توثیق بر روی یک طلب پولی است که واجد ویژگی غیرتصرفی قراردادی می‌باشد و قانون تسهیل اعطاء تسهیلات بانکی و کاهش هزینه‌های طرح و تسریع در اجرا طرح‌های تولیدی و افزایش منابع

۱۴۹- بند اول ماده ۱۸ مکرر

۱۵۰- مطالبات

۱۵۱- مطالبات

۱۵۲- مطالبات

۱۵۳- فعلیت

مالی و کارایی بانک‌ها مصوب ۱۳۸۶ آن را پذیرفته است.<sup>۱۵۴</sup>

آن چه مشخص است، حقوق اقتصادی بازیکن نه تنها نمی‌تواند تحت کنترل<sup>۱۵۵</sup> طرف‌های غیرمرتبط با فوتبال باشد، بلکه توثیق مستقیم حقوق مذکور برای سرمایه‌گذاران و بانک‌ها طبق مقررات فیفا نیز فاقد اثر حقوقی است. پس آن چه می‌ماند، توثیق غیرمستقیم این دسته از حقوق است بدون این که مالکیت طلب به وثیقه‌گیرنده انتقال یابد؛ طلبی که هنگام انعقاد قرارداد وثیقه وجود ندارد لیکن حق وثیقه فقط زمانی که این طلب حاصل شود، فعلیت پیدا می‌کند، به‌دیگرسخن، حقوق اقتصادی بازیکن تنها با فعلیت حقوق اقتصادی که توسط باشگاه دیگری در اکوسیستم فوتبال خریداری می‌شود و نهایی شدن انتقال بازیکن قابل تحقق است.

## ۷-۲- حق بر آفرینه‌های ورزشی

دارایی‌های نامشهود در ورزش به‌ویژه فوتبال، از ارزش بالایی برخوردارند، زیرا منبع مالی قابل توجهی از درآمد برای باشگاه‌ها و بازیکنان و حتی فدراسیون‌ها هستند. چرخه نقل و انتقال بازیکنان و حضور آنان همراه باشگاه‌ها در رقابت‌های ورزشی سبب تعمق در ظرفیت ارزش آفرین حقوق فدراسیونی می‌شود؛ ظرفیتی که قابل پیوند به حقوق مالکیت فکری است. به‌عنوان مثال، لوگوی روی پیراهن ورزشی می‌تواند مشمول علائم تجاری باشد و زمانی که یک بازیکن معروف به باشگاهی منتقل می‌شود، فروش قابل توجه پیراهن باشگاه که نام و شماره بازیکن در آن درج شده است، اهمیت و ارزش والای انتقال حقوق فدراسیونی را نشان می‌دهد و ثابت می‌کند که ورزش و مالکیت معنوی

۱۵۴- در این راستا، بخشی از ماده اول قانون مذکور مقرر می‌دارد: «به‌منظور تسریع، تسهیل و تقویت سرمایه‌گذاری در طرح‌های تولیدی (اعم از کالا یا خدمت) دریافت وثیقه خارج از ارزش دارایی و عواید آتی طرح، از گیرندگان تسهیلات که توان مجری و توجیه اقتصادی، فنی و مالی و قابل‌ترین طرح آن‌ها به تأیید بانک می‌رسد، توسط بانک‌های عامل ممنوع است»

۱۵۵- به‌صورت مالکانه

به‌طور متقابل به یکدیگر سود می‌رسانند، همان‌طور که به‌نقل از سایت فرانسوی کپیتال<sup>۱۵۶</sup> طبق گزارش مطبوعات اسپانیا، پرافتخارترین باشگاه اروپا یعنی رئال مادرید در یازدهم جولای ۲۰۲۴ میلادی، اولین روزی که پیراهن‌های کیلیان امباپه<sup>۱۵۷</sup> فوق‌ستاره فرانسوی که به‌تازگی به این باشگاه منتقل شده بود، را برای فروش گذاشت، نهصد هزار یورو یعنی نزدیک به یک میلیون یورو فروخته شد و بدین ترتیب رکورد کریستیانو رونالدو، فوق‌ستاره سابق و محبوب جهانی این باشگاه را شکست، ضمن این که موفقیت خارقالعاده برای رئال مادرید، شرکت آدیداس و خودش نیز بود.

در حقوق فرانسه تفکیک بین حقوق اقتصادی و حقوق فدراسیونی را یادآور دووجهی بودن حقوق مالکیت فکری از جهت جدایی حقوق اقتصادی<sup>۱۵۸</sup> از یک طرف و حقوق معنوی یا فکری از طرف دیگر می‌دانند (Melero&Soiron,2012,41). در حقوق برزیل نیز طبق ماده ۲۷ (ب) قانون شماره ۹.۶۱۵ معروف به قانون پله<sup>۱۵۹</sup> چنین تفکیکی بین حقوق فدراسیونی از حقوق اقتصادی دیده می‌شود و با مداخله شخص ثالث در حقوق فدراسیونی از جمله دخالت در انتقال ورزشکار یا عملکرد وی در زمین مسابقه مخالفت شده است. همچنین، به‌موجب این قانون، مالکیت شخص ثالث به‌صورت کامل ممنوع گردیده است (نورزاده، ۱۴۰۲، ۸۵).<sup>۱۶۰</sup>

156- Capital, 1er site économique de France, Publié le 14 août 2024

وبسایت اقتصادی پیشرو فرانسه

157- Kilian Mbappé

۱۵۸- ماده

159- Lei Pêlé

قانون پله که در سال ۱۹۹۸ میلادی در برزیل تصویب شد از جمله قوانینی بود که به استعمار بازیکنان فوتبال پایان داد. ادسون آرانس دوناسیمنتو ملقب به «پله»، بازیکن برزیلی مشهور جهان و وزیر وقت ورزش برزیل بود که در سال ۲۰۲۲ میلادی در سن هشتادودو سالگی چهره در نقاب خاک کشید

160- LEI No 9. 615, DE 24 DE MARÇO DE 1998; Art. 27-B. São nulas de pleno direito as cláusulas de contratos firmados entre as entidades de prática desportiva e terceiros, ou entre estes e atletas, que possam intervir ou influenciar nas transferências de atletas ou, ainda, que interfiram no desempenho



### قانون پله: حقوق، تکالیف و فرصت‌ها در ورزش (تصویری از پله)

در حقوق فدراسیونی در راستای توسعه تجارت باشگاهی و حقوق ورزشکاران مؤلفه‌هایی مانند حق استفاده از شهرت و نشانه‌های هویتی از جمله حق تصویر، تبلیغات، حقوق سمعی و بصری<sup>۱۶۱</sup> و برندسازی ورزشی<sup>۱۶۲</sup> مستور است، این امر علاوه بر بازیکنان و باشگاه‌ها به لیگ‌های حرفه‌ای اجازه

---

do atleta ou da entidade de prática desportiva, exceto quando objeto de acordo ou convenção coletiva de trabalho (Incluído pela Lei No 12. 395, de 2011)

چنان چه شروط و بندهای قراردادی بین نهادهای ورزشی و اشخاص ثالث، یا بین این اشخاص و ورزشکاران، منجر به دخالت یا تأثیر در فرایند نقل و انتقال ورزشکاران شوند یا سبب دخالت در عملکرد ورزشکار یا نهاد ورزشی گردند، باطل و بی اعتبار هستند، مگر مواردی که یک پیمان (مذاکرات) جمعی کار اجازه دهد

۱۶۱- حق پخش ورزشی

۱۶۲- برای مثال، با انتشار تصویری از لیونل مسی اسطوره باشگاه فوتبال بارسلونای اسپانیا، در معرفی برند باشگاه مذکور

گفته شده است: برند بارسلونا

WE ARE A BRAND YOU LIKE TO SEE; FC BARCELONA Study of awareness and global perception of the Barça brand November 2017. ; The Barcelona Brand: The Barcelona model of City Marketing & Branding, rea of Economy, Enterprise & Employment Barcelona City Council Genoa. 13 th December 2012

داده است تا کسب درآمد تجاری بالایی را تجربه نمایند. مؤلفه‌های مذکور برای سازمان‌های ورزشی نیز ارزش تجاری دارد و لذا طیف وسیعی از دارایی‌ها به‌ویژه علائم تجاری و لوگوهای سازمان‌های ورزشی و متولیان برگزاری رقابت‌ها در سطوح حرفه‌ای از جمله مسابقاتی مثل لیگ قهرمانان آسیا و اروپا ارزش تجاری دارند؛ همان‌طور که از حیث ارتباط نزدیک بین حق شهرت<sup>۱۶۳</sup> و حقوق مالکیت فکری تأکید شده حقوقی مثل حق تصویر بازیکنان حرفه‌ای، تحت حمایت و وابسته به فدراسیون و نهادهای ورزشی مربوطه است که خاستگاه حقوق فدراسیونی این دسته از حقوق را نشان می‌دهد (Holden et al, 2022, 17). این رویکرد درباره مواردی مثل علائم تجاری و لوگوهای سازمان‌های ورزشی و نیز متولیان برگزاری رویدادهای ورزشی نیز جاری است، به‌نحوی که می‌توان گفت حقوق مالکیت فکری مربوط به حق تصویر، لوگو، طرح‌ها<sup>۱۶۴</sup> و موارد مشابه، مؤلفه‌های اساسی با ارزش تجاری فراخور ورزش هستند (Haritha, 2025, 292).

شایان ذکر است، حق بر تصویر در تبلیغ تیم روز پیش از مسابقه برای معرفی ترکیب آن، حقوق فدراسیونی است بدون این که بتوان به‌رغم جنبه تجاری‌اش، قابل نقل و انتقال دانست.<sup>۱۶۵</sup> در واقع، اگرچه زمانی که بازیکنی یک باشگاه را انتخاب و برای آن بازی می‌کند، به‌طور ضمنی حداقل بخشی

### 163- Right of Publicity

۱۶۴- ابداع‌ها

۱۶۵- در واقع، در این فرض، تصویر بازیکن ارتباط تنگاتنگی با توسعه حرفه خود در راستای هدف گذاری‌های باشگاه دارد و برای همین حتی اگر بگوییم به‌طور ضمنی بخشی از حقوق تصویری بازیکن به باشگاه منتقل شده است، هدف باشگاه باید تبلیغ باشگاه و مسائلی مانند ایجاد شور و انگیزه برای هواداران جهت حضور در استادیوم و تشویق تیم یا معرفی ترکیب تیم در رویدادهای و رقابت‌های ورزشی باشد و نه کسب سود مستقیم از محل تصویر بازیکن. به علاوه بازیکن هیچ حق‌الزحمه‌ای برای استفاده دریافت نخواهد کرد، برای همین نیز از این نوع حق بهره‌برداری باشگاه از تصویر بازیکن، تعبیر به حقوق فدراسیونی می‌کنیم. البته بدیهی است در فرضی که برای مثال چهل درصد تصویر بازیکن به‌صورت صریح و با قرارداد تجاری به باشگاه منتقل شود، انتقال حق بهره‌برداری تجاری از تصویر فوتبالیست به‌صورت تجاری و در ازای دریافت عوض انجام می‌شود که فراتر از محدوده حقوق فدراسیونی است و فایده عملی آن را می‌توان در موضوعاتی مثل امکان وصول مالیات از محل فرض اخیر دانست

از حق تصویر خود را به باشگاه مذکور واگذار می‌کند<sup>۱۶۶</sup> و با این که ذینفع این حق، باشگاه است، لیکن مشخصه بهره‌برداری اقتصادی برای باشگاه وجود ندارد<sup>۱۶۷</sup> و می‌توان چنین استدلال نمود که، خود بازیکن مالک اصلی بخش قابل توجهی از حق تصویر خود است.

در چشم‌انداز حقوق مالکانه بر تصویر، انتقال حقوق تصویری شامل خود تصویر، صدا، نام یا سایر عناصری است که ورزشکار را تداعی می‌کند یا ممکن است تداعی کند، مانند لقب بازیکن (Marín, 2022, 29). در این مفهوم حتی نام و شماره پیراهن بازیکن نیز در شمول حقوق تصویری بازیکن می‌گنجد، مانند پیراهن دیگو مارادونا<sup>۱۶۸</sup> بازیکن مشهور آرژانتینی دنیای فوتبال در باشگاه ناپولی ایتالیا. باشگاه مذکور پس از کسب دوبار قهرمانی در لیگ ایتالیا در سال‌های ۱۹۸۷ و ۱۹۹۰ میلادی، پیراهن شماره ده دیگو مارادونا را بایگانی کرد. نه تنها پیراهن مارادونا در ناپولی بلکه دو گل دست خدا و گل قرن وی به انگلستان در جام جهانی ۱۹۸۶ میلادی با پیراهن تیم ملی آرژانتین سبب شد از جنبه مالکیت فکری در ورزش، از پیراهن فوتبالی وی در تیم ملی آرژانتین با به‌ثمررساندن این دو گل مهم با آن پیراهن، به‌عنوان تداعی‌کننده یک اثر هنری یاد شود، پیراهنی که در میان یکی از یازده گزینه پرجذبه موزه ملی فوتبال منچستر قرار دارد (نورزاده، ۱۴۰۲، ۲۵۱).



**پیراهن شماره ده بایگانی شده مارادونا در دوران حضورش در باشگاه ناپولی (موزه سن سیرو میلان)**

۱۶۶- مقید به مدت قراردادی با باشگاه

۱۶۷- مقید به ارتباط مستقیم استفاده از تصویر با فعالیت ورزشی و شرکت در مسابقات

باید توجه داشت که، حضور بازیکن در مسابقه خاصی که محل تحقق حق بر تصویر می‌باشد، حسب‌مورد می‌تواند جزء حقوق فدراسیونی و حقوق اقتصادی باشد و شخص ثالث<sup>۱۶۹</sup> می‌تواند از ارزش اقتصادی آن برای مثال سی درصد از حق تصویر برخوردار شود. با این محدودیت که حق استفاده از تصویر بازیکن برای تبلیغ یا اعلام ترکیب تیم یا باشگاه و حتی متولیان برگزاری لیگ‌هایی مثل لیگ قهرمانان، مختص باشگاه یا لیگ حرفه‌ای است و برای همین نیز حق بازیکن بر تصویرش که منبعث از شهرت وی هست، می‌تواند واجد وصف تجاری به معنای واقعی کلمه باشد چون دارای ارزش اقتصادی است و بنابراین استدلال به این که شهرت یک ورزشکار را نمی‌توان شهرت تجاری به معنای دقیق کلمه دانست (میرشکاری، ۱۳۹۸، ۵۳۷) می‌تواند قابل تأمل باشد، زیرا درعین حال که مرکز ثقل حق ورزشکار بر تصویرش حقوق فدراسیونی است، حقوق اقتصادی مشتق شده از حقوق فدراسیونی نیز می‌باشد که کاملاً جنبه تجاری دارد و به همین جهت نیز می‌توان گفت شهرت بازیکن، محتوای ذاتی حق تصویر وی را آشکار می‌کند که به صورت مستقیم بر ارزش اقتصادی تصویر بازیکن و امکان فروش آن دلالت دارد. در مقام عمل نیز در دنیای تجارت بازیکنان فوتبال، باشگاه‌های بزرگ و معروف در تعیین معیارهای اصلی استخدام بازیکن، داشتن «پتانسیل ایجاد درآمدهای تجاری» را در اولویت برنامه‌های استخدامی خود قرار می‌دهند و بی‌تردید یکی از مصادیق محقق‌کننده این پتانسیل، بازیکنانی هستند که در رسانه‌ها محبوبیت زیادی دارند.

تمایل لیگ‌های ملی به حضور بازیکنان مشهور جهت بازی در رقابت‌ها را نیز به علاقه باشگاه‌ها به استخدام بازیکن در گسترش پتانسیل تجاری و بهره‌مندی از آن افزود. پیشرفت‌های تکنولوژی در زمینه حقوق تصویری بازیکنان و در نتیجه، ظهور توکن‌سازی<sup>۱۷۰</sup> حق تصویر بازیکن نمونه بارز این نوع پتانسیل بهره‌برداری از ارزش اقتصادی تصویر بازیکن و تجاری‌سازی فوتبال از سوی متولیان

۱۶۹- غیر از بازیکن و باشگاه

ورزشی است؛ همان‌گونه کارت‌های تجاری مجازی بازیکنان (کارت‌های دیجیتالی) <sup>۱۷۱</sup> اخیراً با استفاده از فناوری بلاکچین ایجاد شده‌اند و امکان خرید و فروش آن‌ها را با رمزارزها در بستر یک پلتفرم دیجیتالی ایجاد شده توسط شرکت سورر <sup>۱۷۲</sup> فراهم می‌کند. در این مورد، لیگ‌هایی مثل لالیگای اسپانیا به‌عنوان دارنده حقوق تصویری بازیکنان شاغل در آن لیگ، با یک شرکت فرانسوی همکاری و بر اساس یک توافق دسته‌جمعی کار <sup>۱۷۳</sup> را برای راه‌اندازی مجموعه کارت‌های تجاری مجازی خود امضاء نموده است (Gilart González, 2023, 19).

پس در این مورد، انتقال حقوق تصویری فوتبالیست به‌موجب یک توافق دسته‌جمعی کار صورت می‌گیرد که در ماده ۳۸ آن درباره بهره‌برداری اقتصادی از آن بیان شده است <sup>۱۷۴</sup> و در نتیجه، منافع اقتصادی حاصل از آن نه به بازیکن بلکه به ذینفع آن یعنی لیگ ملی فوتبال حرفه‌ای اسپانیا <sup>۱۷۵</sup> و انجمن یا اتحادیه فوتبالیست‌های اسپانیا تعلق می‌گیرد؛ بنابراین، در ساختار تجاری سازی حق بر تصویر بازیکن، حقوق مالکانه بازیکن نسبت به جنبه اقتصادی تصویر خود، از طریق قراردادی یا قانونی مثل

---

۱۷۱- کارت دیجیتالی سورر در بستر فناوری بلاکچین، توکنیزه می‌شود و به علت داشتن حق مالکانه بر آن، می‌توان آن را به‌عنوان یک کالای کلکسیونی نگه داشت و یا به پلتفرم دیگری منتقل نمود یا حتی آن را فروخت

172- Sorare

173- Convenio colectivo para la actividad del fútbol profesional (2015)

توافق جمعی برای فعالیت حرفه‌ای فوتبال

۱۷۴- در بند اول ماده ۳۸ توافق جمعی فعالیت فوتبال حرفه‌ای که بر تجاری‌سازی کارت تجاری بازیکن که نمایانگر تصویر بازیکن است و نیز بهره‌برداری از آن، تأکید دارد، چنین آمده است: «مجموعه (کلکسیون) کارت‌های تجاری، دسته‌های کارت، کارت‌های پاپ‌آپ، کارت‌های تجاری و موارد مشابه، لیگ حرفه‌ای فوتبال ملی و اتحادیه فوتبالیست‌های اسپانیا توافق می‌کنند که در طول فصول تحت پوشش این توافقنامه چانه‌زنی جمعی، به‌طور مشترک از تصویر لوگوها، نام‌ها و نمادهای (لوگوی باشگاه در قالب نماد) باشگاه‌ها یا شرکت‌های (ورزشی) سهامی عام وابسته به لیگ حرفه‌ای فوتبال ملی و همچنین تصویر بازیکنان هر تیم یا شرکت‌های (ورزشی) سهامی عام فوق‌الذکر، صرفاً و منحصرأ در رابطه با تولید یا ساخت، توزیع، تبلیغ و فروش کارت‌های تجاری، دسته‌های کارت، کارت‌های پاپ‌آپ، کارت‌های تجاری و موارد مشابه، به‌همراه آلبوم‌های حاوی جمع‌آوری آن‌ها (کلکسیون) که در آن تصویر و نام بازیکنان مذکور با لباس، لوگوها و نمادهای باشگاه‌هایی که به آن‌ها تعلق دارند گنجانده می‌شود، در راستای اهداف و مقاصد تجاری بهره‌برداری نمایند»

۱۷۵- لالیگا

توافق جمعی کار، می‌تواند منتقل شود یا دقیقتر بگوییم می‌تواند از بین برود و ذینفع جدیدی پیدا نماید. به هر روی، حقوق مالکیت فکری در ورزش را باید نمایانگر آفرینه‌های ورزشی به‌ویژه نسبت به شهرت ورزشکاران دانست و خود آفرینه‌های ورزشی، زاده حقوق فدراسیونی هستند که مختص صنعت ورزش می‌باشند.

### ۷-۳- هزینه‌های انتقال

در این بخش، پتانسیل مالی مربوط به درآمد آتی حاصل<sup>۱۷۶</sup> از آموزش بازیکن مربوط به نقل و انتقال دوران حرفه‌ای و نیز غرامت ناشی از فسخ زود هنگام قرارداد قابل توجه است. بدین شرح:

اول- جبران هزینه‌های حق آموزش و مکانیزم همبستگی<sup>۱۷۷</sup>: با توجه به فلسفه وضع حق آموزش که ناظر بر جبران هزینه‌های باشگاه آموزش دهنده هست، حقوق فدراسیونی ارزش اقتصادی خاصی را با خود به همراه دارد که با جبران هزینه‌های آموزش برابری می‌کند، بنابراین باشگاه آموزش دهنده، غیر از مبلغ حق آموزش، دیگر هیچ مبلغ و غرامتی برای انتقال حقوق فدراسیونی بازیکنان خود دریافت نخواهند کرد. همین پتانسیل را در سازوکار یا مکانیزم همبستگی نیز می‌توان دید؛ مکانیزم همبستگی، در ماده ۲۱ مقررات وضعیت و نقل و انتقال بازیکنان بعد از حق آموزش که در ماده ۲۰ مقررات مذکور تعریف شده، پیش‌بینی گردیده است که بر اساس آن، تمام باشگاه‌هایی که در آموزش بازیکن سهم بوده‌اند، استحقاق دریافت نسبتی از کل هزینه انتقال بازیکن را دارند. بر اساس مکانیزم همبستگی، چنان چه فوتبال‌بست حرفه‌ای پیش از انقضای قراردادش، به باشگاه دیگری منتقل شود، هر یک از باشگاه‌هایی که در آموزش و تربیت ورزشی وی مشارکت داشته‌اند، استحقاق دریافت نسبتی از کل هزینه انتقال را دارند. مکانیزم مذکور در عین تشابه با حق آموزش از حیث مواردی مثل اختصاص بازیکنان حرفه‌ای، تفاوت‌هایی هم با آن دارد، از جمله این که برخلاف حق آموزش که تا بیست و سه سالگی بازیکن جریان دارد، محدود به زمان خاصی از سن بازیکن نیست.

۱۷۶- هزینه انتقال

دوم- جبران غرامت ناشی از فسخ زود هنگام قرارداد: حقوق فدراسیونی را در شروع مذاکرات پیش از ختم قرارداد می‌توان دید، برای مثال وقتی دو سال پیش از پایان قرارداد، شروع مذاکرات تمدید قرارداد بازیکن با باشگاه برای یک یا چند فصل دیگر شروع می‌شود و لذا چون فصل مسابقات روبه‌پایان است و بازیکن هنوز آزاد نیست، نمی‌تواند بدون پرداخت مبلغی به باشگاه فعلی‌اش به باشگاه جدید برود، در نتیجه، مواجهه با پیشنهاد جدیدی از باشگاه فعلی‌اش برای تمدید قرارداد می‌شود درحالی‌که در فکر انتقال به باشگاه دیگر است که پیشنهاد مالی مناسب‌تری به وی داده است. در چنین فرضی جبران غرامت ناشی از فسخ زود هنگام قرارداد، همان حقوق اقتصادی مشتق شده از حقوق فدراسیونی است که برای باشگاه فعلی بازیکن می‌باشد و با تحقق حق فسخ مزبور، حقوق فدراسیونی از بین می‌روند، البته به شرط پرداخت غرامت ناشی از فسخ زود هنگام قرارداد.

از آن جایی که حقوق اقتصادی مساوی با از بین رفتن حقوق فدراسیونی، پس از پرداخت هرگونه غرامت ناشی از فسخ زود هنگام قرارداد است، لذا همراه با بازیکن، حقوق فدراسیونی نیز منتقل می‌شود<sup>۱۷۸</sup> و خود حقوق اقتصادی نیز با جبران غرامت منتقل شده مفروض است بدون این که برای باشگاه جدید بازیکن امکان و حق مطالبه آن از باشگاه سابق بازیکن باشد. پس تمایز بین حقوق فدراسیونی و حقوق اقتصادی و حق دریافت غرامت برای فسخ زود هنگام، فایده عملی دارد به این صورت که، باشگاه جدید بازیکن<sup>۱۷۹</sup> نمی‌تواند هیچ مبلغی بابت غرامت دریافتی توسط باشگاه قبلی مطالبه کند، زیرا غرامت مذکور معادل انتقال حقوق فدراسیونی بازیکن نیست، بلکه معادل فسخ زود هنگام قرارداد است.<sup>۱۸۰</sup> حق فسخ بر مبنای دلیل موجه ورزشی در پرونده سرمربی وقت بلژیکی تیم ملی «مارک ویلموتس»<sup>۱۸۱</sup> و فدراسیون فوتبال ایران و

۱۷۸- انتقال حقوق اقتصادی مشتق شده از حقوق فدراسیونی به باشگاه دیگر، مستلزم وجود قرارداد معتبر و خاتمه نیافته است

۱۷۹- در فرض فسخ زود هنگام قرارداد همراه با پرداخت مبلغ حق فسخ

۱۸۰- بدیهی است چنان چه بازیکن آزاد باشد، با توجه به انقضای قرارداد، انتقال حقوق اقتصادی مشتق شده از حقوق فدراسیونی منتفی است؛ زیرا اگر قرارداد جاری و معتبری وجود نداشته باشد، حقوق فدراسیونی به خودی خود هیچ ارزش اقتصادی ندارد

نتیجتاً محکومیت فدراسیون درباره خسارت ناشی از نقض قرارداد را می‌توان از نمونه‌هایی دانست که جدای از استدلال فوق است، چرا که در آن غرامت بر مبنای فسخ زود هنگام یکجانبه قرارداد استخدام مربی بدون دلیل موجه نبوده است (نورزاده، ۱۴۰۳، ۱۰).

به هر ترتیب، وقتی صحبت از انتقال فوتبالیست حرفه‌ای در میان است، یا وقتی گفته می‌شود باشگاه، مالک حقوق بازیکن است، مقصود حقوق فدراسیونی اوست که تحت‌الوای آن، حقوق مالی و اقتصادی مشتق شده از آن معنی پیدا نموده و پتانسیل‌های مالی فعال می‌شوند. شفافیت در حقوق فدراسیونی و کنترل قانونی این حقوق می‌تواند به عنوان ابزاری جهت نظارت و تحلیل اقتصادی و مالی فعالیت‌های تجاری باشگاه‌های فوتبال باشد. امری که می‌تواند کمک شایانی به شفافیت اطلاعات حسابداری و اطلاعات مالی باشگاه‌ها باشد و به همین دلیل نیز باشگاه‌ها در نقل و انتقال بازیکنان در مواجهه با این دو دسته حقوق، رویکردهای محتاطانه در پیش گرفته‌اند.

## نتیجه

شکل‌گیری نهادهای ورزشی<sup>۱۸۲</sup> مبتنی بر نظام حقوق فراملی ورزشی، نشان از این واقعیت دارد که ورود به رقابت‌های رسمی ورزشی که زیر نظر آن‌ها برگزار می‌شود، نیازمند صدور مجوز توسط نهادهای ورزشی است. با توجه به وابستگی حقوق مرتبط با رقابت‌های ورزشی به فدراسیون‌های ورزشی که متولی صدور مجوز شرکت در رقابت‌های ورزشی برای باشگاه‌ها هستند و نظر به این که باشگاه، دارنده مجوز فدراسیون‌ها محسوب می‌شود، از این حقوق، تعبیر به حقوق فدراسیونی می‌شود.

حقوق فدراسیونی را می‌توان به حق شرکت و حضور در بازی‌ها و رقابت‌های رسمی ورزشی بر بنیان هم‌رقابتی ورزشی تعریف نمود. این نوع حقوق در ماهیت، حقوق ورزشی به شمار می‌آیند که در سیستم نقل و انتقال بازیکنان فوتبال، جریان دارند. به همین جهت، غایت فرایند نقل و انتقالات بازیکنان فوتبال، حقوق فدراسیونی است که دارایی انحصاری باشگاه‌ها محسوب می‌شود<sup>۱۸۳</sup>.

۱۸۲- به‌ویژه فدراسیون جهانی فوتبال، فدراسیون‌های ورزشی داخلی و لیگ‌ها

۱۸۳- با این قید که در موارد خاص، بازیکنی که قراردادش با باشگاه به پایان رسیده است، مالک محسوب می‌شود

از این جهت که صرفاً باشگاه‌ها، حق انحصاری ثبت‌بازیکن را در فدراسیون‌های ورزشی که باشگاه عضو آن است، دارند؛ بنابراین، از مسیر حقوق فدراسیونی و ثبت‌نام بازیکنان در فدراسیون‌های ورزشی، بازیکنان در مقام نماینده باشگاه‌ها در رقابت‌های ورزشی شرکت می‌کنند.

در واقع، هنگامی که بازیکن فوتبال به باشگاهی منتقل می‌شود، این حق برای باشگاه ایجاد می‌شود که وی را در فدراسیون مربوطه ثبت‌نام کند تا بتواند در یک رقابت رسمی ورزشی شرکت کند. در قلمرو موضوعی حقوق فدراسیونی، حق ثبت‌نام بازیکن در نهاد‌های ورزشی، حق شناسایی بازیکنان در داخل و خارج از کشور، حق شرکت در تمرینات ورزشی و استفاده از بازیکن در مسابقات لیگ، حق استفاده از تصویر بازیکن برای تبلیغ باشگاه یا معرفی ترکیب تیم پیش از برگزاری مسابقات و حق انتقال موقت یا دائم بازیکن به سایر باشگاه‌ها قرار می‌گیرد.

اگرچه حقوق فدراسیونی، فی‌نفسه، ویژگی اقتصادی ندارند، با این حال، هنگامی که حقوق مذکور از یک باشگاه به باشگاه دیگر منتقل می‌شوند، موجد حقوق اقتصادی در ورزش می‌شوند که این حقوق اقتصادی به‌عنوان منافع اقتصادی مشتق‌شده از حقوق فدراسیونی، محسوب می‌شوند. حقوق اقتصادی مذکور توسط فیفا و حتی مقررات حقوق ملی در مواردی مثل حقوق تصویری بازیکنان به رسمیت شناخته شده است، به‌همین نحو، آفرینه‌های ورزشی، فعالیت‌های اقتصادی لیگ‌های فوتبال در ارتباط با حقوق تجاری حاصل از رقابت‌های ورزشی را نیز باید تحت‌شمول این دسته آورد و از این جهت، حقوق فدراسیونی بن‌مایه حقوق اقتصادی در ورزش تلقی می‌شوند و حقوق اقتصادی در چهارچوب حقوق فدراسیونی عمل می‌کند.

حقوق فدراسیونی مسیر صحیح حرکت نظام حقوق ورزشی را راهبری می‌کند؛ در این مسیر: اول- حقوق فدراسیونی از ثبت‌نام بازیکن در فدراسیون مربوطه پدیدار می‌گردد که در اثر آن، قرارداد باید در فدراسیون فوتبال مطابق با مقررات مربوطه مانند دوره ثبت‌نام و سهمیه‌ها ثبت شده باشد و از این جهت، ثبت‌نام باید توسط یک باشگاه درخواست شود تا از فدراسیون مربوطه، مجوز فعالیت و شرکت در رقابت ورزشی دریافت شود؛ دوم- حقوق فدراسیونی عمر محدودی دارند که بر مبنای

مدت قرارداد امضاء شده با بازیکن تعیین می‌شود؛ سوم- فقط باشگاه‌های دارای مجوز حضور در رقابت‌های ورزشی می‌توانند مالک حقوق فدراسیونی<sup>۱۸۴</sup> باشند؛ چهارم- حقوق فدراسیونی هنگام انتقال به باشگاه دیگر غیرقابل تجزیه است<sup>۱۸۵</sup> و قابل انتقال به شخص ثالث نیست؛ پنجم- حقوق اقتصادی مشتق شده از حقوق فدراسیونی در این پژوهش به‌عنوان مفهوم مستقل مطرح شد، اگرچه از حقوق فدراسیونی سرچشمه می‌گیرد و می‌تواند بین بازیکن و باشگاه موضوع مالکیت مشترک باشد<sup>۱۸۶</sup> و در برخی موارد قابل انتقال به شخص ثالث است.

حقوق فدراسیونی، راهنمای عملکرد صحیح باشگاه برای استفاده از خدمات حرفه‌ای بازیکنانی که تحت قرارداد با باشگاه‌اند، می‌باشد. رعایت الزامات حقوق فدراسیونی، منجر به تضمین رقابت عادلانه و صیانت از روح رقابت‌های ورزشی می‌گردد و سبب حضور موفق باشگاه‌ها در رقابت‌های ورزشی در ابعاد ورزشی، فراورزشی و تجاری می‌شود.

**ملاحظات اخلاقی:** موارد مربوط به اخلاق در پژوهش و نیز امانتداری در استناد به متون و ارجاعات مقاله تماماً رعایت گردیده است.

**تعارض منافع:** تعارض منافع در این مقاله وجود ندارد.

**تأمین اعتبار پژوهش:** این پژوهش بدون تأمین اعتبار مالی نگارش یافته است.

## منابع

### فارسی

- جلالی، محمد و کامیاب، میثا، ۱۳۹۴، پلیس اداری، قالبی مفهومی برای تأمین نظم عمومی مطالعه مفهوم نظم عمومی در حقوق فرانسه، **دوفصلنامه حقوق اداری**، شماره ۹.

۱۸۴- با مدت عمر محدود

۱۸۵- صد درصد آن متعلق به باشگاه و رژیم حقوقی تک‌مالکیتی در مورد آن جاری است

۱۸۶- تعدد مالکین

- سوریانو، فران، ۱۴۰۱، **گل؛ توپ شانس‌ی وارد دروازه نمی‌شود**، ترجمه بهنام جعفرزاده، چاپ اول، تهران، انتشارات آمه.
- ضمیری کامل، علی؛ بهرامی، شهاب؛ مرادی، علیرضا؛ نقشبندی، سیدصلاح‌الدین، ۱۴۰۲، شناسایی عوامل مؤثر بر سیاست‌گذاری مالیات در فوتبال حرفه‌ای ایران، **فصلنامه مطالعات راهبردی ورزش و جوانان**، شماره ۶۰.
- کاتوزیان، ناصر، ۱۳۷۸، خطای ورزشی و مسئولیت ورزشی، **فصلنامه دانشکده حقوق و علوم سیاسی**، شماره ۴۳.
- میرشکاری، عباس، ۱۳۹۸، حق جلوت، **فصلنامه مطالعات حقوق خصوصی**، شماره ۳.
- نورزاده، بهنام، ۱۳۹۱، بررسی تعهدات طرفین در قراردادهای بازیکنان فوتبال با باشگاه‌ها، **پایان‌نامه کارشناسی ارشد**، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دانشگاه تهران.
- نورزاده، بهنام؛ نهرینی، فریدون؛ ایزانلو، محسن؛ بادینی، حسن؛ خبیری، محمد، ۱۴۰۰، مالکیت شخص ثالث در ورزش فوتبال، **فصلنامه پژوهش حقوق خصوصی**، شماره ۱۰.
- نورزاده، بهنام، ۱۴۰۰، دکترین محدودیت قراردادی در ورزش با تأکید بر ورزش فوتبال، **رساله دکتری**، دانشگاه تهران.
- نورزاده، بهنام، ۱۴۰۱، صلاحیت مراجع قضایی در دعاوی فوتبال، **دوفصلنامه نقد و تحلیل آراء قضایی**، شماره ۲.
- نورزاده، بهنام، ۱۴۰۲، **درآمدی بر حقوق ورزشی نظریه عمومی محدودیت قراردادی در ورزش فوتبال**، چاپ اول، تهران، انتشارات شرکت سهامی انتشار.
- نورزاده، بهنام، ۱۴۰۳، «ترک پارادایم فوتبال» از چشم‌انداز «لکس اسپورتیوا» (پرونده مارک ویلموتس و فدراسیون فوتبال ایران)، **فصلنامه رأی**، در نوبت چاپ.
- نورزاده، بهنام، ۱۴۰۳، هم‌آهنگ‌سازی خودتنظیمی حقوق ورزشی بر بنیاد حقوق تطبیقی تولد واقع‌گرایی ورزشی، **دوفصلنامه تحقیق و توسعه در حقوق خصوصی**، شماره ۲.
- نورزاده، بهنام، ۱۴۰۴، اصل استقلال ورزشی بن‌مایه خودایستایی دادرسی ورزشی، **فصلنامه آیین دادرسی مدنی تطبیقی**، شماره ۲.
- نورزاده، بهنام، ۱۴۰۴، حقوق مصرف ورزشی ظهور الگواره کاتالونایی «فرا تر از یک باشگاه» (پیوند فلسفه حقوق ورزشی به زیبایی‌شناسی فوتبال)، **دوفصلنامه تحقیق و توسعه در حقوق خصوصی**، شماره ۴.

## لاتین

- Arrêté du 28 décembre, 2011, fixant la liste des mentions de spécialisation en usage dans la profession d'avocat, JO No 0301, 29 déc.
- Auletta, Martin, 2014, Derechos y beneficios económicos en el fútbol profesional. Breve análisis jurídico de las transferencias de futbolistas profesionales y de algunos negocios vinculados a las mismas, Revista Republicana, Núm. 16.
- Bailey, Brendan A. , O Colapso do. , 2021, Joga Bonito: How FIFA's Banishment of Third- Party Ownership Runs Counter to European Union Law and Has Tarnished the Once Beautiful Game, Vanderbilt Law Review, Vol. 52.
- Bambaci, Mariano, 2025, Régimen de transferencias nacionales e internacionales de futbolistas menores de edad Regulations on national e international transfers of minor football players, Revista Jurídica Universidad Nacional del Oeste.
- Beloff, Michael. J; Kerr, Tim; Demetriou, Marie, 1999, Sports Law, Hart Publishing, UK.
- Bertrand, Jean- Baptiste, 2017, Les transferts de joueurs professionnels: Objet d'un face-à- face fécond entre institutions sportives et puissances publiques. Thesis, Université Paris- Saclay (ComUE).
- Buy, Frédéric; Marmayou, Jean- Michel; Poracchia, Didier; Rizzo, Fabrice, 2020, Droit Du sport, Éditeur: LGDJ, LGDJ, Lextenso, 6e edition.
- Cadena Afanador, Walter René; Torres Espíndola, Francisco Javier, 2020, La transferencia y cesión internacional de los derechos de los futbolistas profesionales y la exclusión de los terceros. Justicia, 25 (38).
- Castagne, Mathys, 2019, Football business: le système des transferts et le mécanisme du TPO, Mémoire de Master, Université de Liège, Liège, Belgique.
- Chappelet, Jean- Loup, 2010, Autonomy of Sport in Europe (Sports Policy and Practice Series) , Publisher: Council of Europe.
- Correa Marchant, Juan Luis; Pinochet Fuenzalida, Francisco, 2016, Regulación jurídica de las transferencias de jugadores de fútbol profesional, Universidad de Chile, Facultad de Derecho, Departamento de Derecho Comerc.
- Crespo, Juan de Dios; Frega Navia, Ricardo, 2015, Nuevos comentarios al reglamento

- FIFA: con análisis de jurisprudencia de la DRC y del TAS. Madrid, Dykinson.
- De mello mourão ferreira, tomás mercês, 2016, Third- party ownership of players' economic Rights, LL. M Thesis: International Business Law, Tilburg University, Netherlands.
  - De Sousa Martins, Daniel, 2015, Hedonic Pricing in Professional Football: Is Players' Transfer Value Explained by Sporting Performance? Thesis, U. Porto (University of Porto) , FEP.
  - Delpérier, Alain, 1979, Contribution à l'étude du sportif en droit positif français, Thèse, Bordeaux.
  - FIFA, 2023, FIFA Report, The Reform of the Transfer System 2017- 2022.
  - Galeano Gubitosi, Álvaro; González Mullin, Horacio, 2008, Los derechos federativos en el fútbol profesional actual. Vigencia o no de su contenido patrimonial, Revista Aranzadi De Derecho De Deporte Y Entretenimiento, No 22.
  - González Mullin, Horacio, 2012, Manual Práctico de Derecho del Deporte, Editorial: AmalioM. Fernández, Montevideo.
  - Hamerník, Pavel, 2021, THE FRAGMENTED REGULATION OF TRANSFER SYSTEM IN SPORTS - A HALF- WAY TO SLAVERY?, The Lawyer Quarterly, Vol. 11, Issue 4.
  - Haritha D. , 2025, Role of Intellectual Property Rights to Sports Industry, International Journal of Law Management & Humanities, Vol. 8 Iss 1.
  - Hasaan, A, Kerem, K, Biscaia, R & Agyemang, K. , 2018, A conceptual framework to understand the creation of athlete brand and its implications International Journal of Sport Management and Marketing, vol 18, No. 3.
  - Hervé, Andrès. , 2015, La binationalité dans le sport: enjeux sportifs, juridiques et politiques, La plurinationalité en Méditerranée occidentale.
  - Holden, John T. ; Edelman, Marc; and McCann, Michael, 2022, A Short Treatise on College- Athlete Name, Image, and Likeness Rights: How America Regulates College Sports' New Economic Frontier, Georgia Law Review: Vol. 57, No. 1.
  - Kallimani, Zografenia; Georgios Vogiatzakis, Antonios; Konstantinidis, Konstantinos, 2022, consequences of terminating a professional football player's contract without

- just cause, *International Sports Law Review Pandektis*, Vol. 14.
- Latty, Franck, 2005, *La lex sportiva: recherche sur le droit transnational*. Sciences de l'Homme et Société. Université Paris Nanterre.
  - Le Roy Frédéric, 2017, *La Coopétition entre les individus dans les équipes: le cas du football professionnel*, XXVIe Conférence Internationale de Management Stratégique, Lyon.
  - Le Roy, Frédéric; Robert, Frank; Marques, Pierre, 2009, *Coopetition between SMEs: an empirical study of French professional football*, *Int. J. Entrepreneurship and Small Business*, Vol. 8, No. 1.
  - Luo, Yadong, 2007, *A Coopetition Perspective of Global Competition*, *Journal of World Business* 42 (2).
  - Maciel, Matteo; Walton, Adam, 2019, *Can player economic value rights be used as collateral?* *The International Sports Law Journal*.
  - Malvárez Pascual, Luis A. ; Martín Zamora, María Pilar. , 2020, *Régimen fiscal y contable de los derechos federativos en el ámbito del fútbol profesional*, Editorial: Reus, Madrid, Edición: 1ª ed. España.
  - Marcondes, Luiz Fernando Aleixo, 2016, *Direitos Econômicos de Jogadores de Futebol: Lex Sportiva e Lex Publica. Alternativa Jurídica às restrições de compra e venda de direitos sobre o jogador*, Imprensa: Curitiba, Juruá.
  - Marín Montín, Joaquín, 2022, *Valores mediáticos del deportista profesional en la publicidad. Análisis comparativo entre Rafa Nadal y Gemma Mengual*. COMUNICACIÓN. *Revista Internacional De Comunicación Audiovisual, Publicidad Y Estudios Culturales*, 1 (8).
  - Marmayou, Jean- Michel, 2012, *Définir le droit du sport: une nécessité pratique*, *Cah. dr. sport* No 29.
  - Marmayou, Jean- Michel, 2016, *Lex sportiva et investissements: interdiction du third party player ownership* *Droit international (Aspects choisis)* , PUAM, Collection droit du sport.
  - Melero, Victoriano & Soiron, Romain, 2012, *The dilemma of third- ownership of football players*, *Sports Law Bulletin* Vol. 10, London, UK.

- Parmentier, Marie- Agnès, 2010, The Pitfalls of Fame: Insights from Human Brands', *Advances in Consumer Research*, 37.
- Parmentier, Marie- Agnès, 2011, When David Met Victoria: Forging a Strong Family Brand, *Family Business Review* 23 (3).
- Parrish, R. , 2008, Study into the Identification of Themes and Issues to be Dealt with in a Social Dialogue in the European Professional Football Sector. European Commission.
- Pautot, Michel, 2002, La libre circulation et les transferts de footballeurs professionnels en Europe », *AJDA. L'actualité juridique. Droit administrative*, No 15.
- Piat, Philippe, 2002, Les joueurs: Histoires d'un combat permanent, (revue) *Pouvoirs*, No 101.
- Pierre- Yves, Gautier, 1992, Le rachat de son contrat par un joueur de football: résiliation unilatérale avec dédit, *Revue trimestrielle de droit civil (RTDciv)* , Dalloz (Paris).
- Pina Sánchez, C. y Ferrero Muñoz, J. , 2009, La comercialización de la imagen en el deporte profesional. En A. Palomar Olmeda (Dir.) y R. Terol Gómez (Coord.) , *El deporte profesional*, Bosch.
- Piñeiro de la Esperanza, María, 2021, La nueva realidad: hacia la mercantilización del fútbol profesional, Madrid, Universidad Pontificia Comillas.
- Raphaëlle, Don Marino, 2003, Les prêts de sportifs, *La semaine juridique. Doctrine*, Paris, a. 76n. 20.
- Raquel Fonseca Queirós Carvalho, Ana, 2022, Cristiano Ronaldo como alavanca da marca- nação Portugal, *Publicidade e Marketing (Master) Instituto Politécnico de Lisboa Escola Superior de Comunicação Social*, Portugal.
- Rizzo, Fabrice, 2005, La conclusion et l'exécution des contrats de transfert des sportifs professionnels, *RLDC*, No 22.
- Rosner, Scott & Shropshire, Kenneth, 2010, *The Business of Sports*. 2nded. Burlington, Publisher: Jones & Bartlett Learning, LLC.
- Silance, Luc; Berlioux, Monique, 1998, Les sports et le droit, De Boeck & Larcier s. a. Département De Boeck Université Paris, Bruxelles.
- The Barcelona Brand, 2012, *The Barcelona model of City Marketing & Branding*, rea of Economy, Enterprise & Employment Barcelona City Council Genoa.

- THE ECONOMIC RIGHTS OF PLAYERS, 2010, World Players Association #WorldPlayersUnited, UNI Global Union, Switzerland.
- Tosun, Sefik; Kamara, Moustapha, 2008, L'activité d'agent sportif et le recrutement des footballeurs étrangers à l'aune de l'action de l'association culture foot solidaire, Journal du droit des jeunes, No 279.
- Trevor Slack, 2004, The Commercialisation of Sport, London: Frank Cass Publisher.
- Vijay, Arun and Shaji, Anvarsha, 2025, CR 7 - The Global Brand Icon, International Journal for Multidisciplinary Research, Vol 7.
- Varsi Rospigliosi, Enrique, 2007, Derecho deportivo: instituciones especiales. Universidad de Lima, Instituto de Investigación Científica.
- Wagg, Stephen, 2011, Myths and Milestones in the History of Sport, Publisher: Palgrave Macmillan, UK.
- Wanat, Tomasz & Leksowski, Łukasz, 2022, Short- and long- term effects of transfers on football clubs' sport performance. Journal of Education Health and Sport; 12 (5).
- WE ARE A BRAND YOU LIKE TO SEE; FC BARCELONA Study of awareness and global perception of the Barça brand November 2017.
- Williams, Burgess, 2008, The Fate of Third Party Ownership of Professional Footballers' Rights: Is a Complete Prohibition Necessary? Texas Review of Entertainment & Sports Law, Vol. 10.
- Zalón Guio, Jean Franco, 2017, Los contratos laborales y los derechos laborales en el fútbol profesional peruano Lima, tesis, Peru, Universidad Alas Peruanas.
- žik, M. ; Warias, R. ; Glova, J. , 2022, Management of Transfer Prices in Professional Football as a Function of Fan Numbers. Journal of Mathematics, 10.

## قوانین

- Agreement Regarding the Minimum Requirements for Standard Player Contracts in the Professional Football Sector in the European Union and the Rest of the UEFA Territory, 2012.
- Asociación del Fútbol Argentino Reglamento General, Enero de 2011.
- Charte du Football Professionnel 2024/2025, Convention Collective Nationale des

Métiers du Football, Version à jour au 1 er juillet 2024.

- Convenio colectivo para la actividad del fútbol professional, 2015.
- Gibraltar Football Association Status & Transfer of Players Regulations 2023-24.
- Law 27211 General Regime. Professionalism. Individual Sports. Jurisdiction and Competence. The Senate and Chamber of Deputies of the Argentine Nation, Enacted: November 4, 2015.
- LEI No 9. 615, DE 24 DE MARÇO DE 1998, Brasil.
- Ley 181 de 1995 (enero 18) , el congreso de colombia.
- Real Decreto 687/2005, de 10 de junio, España.
- Regulations for The Registration and Transfer of Football Players and the NDRC Procedural Regulations, approved by the Council of the Cyprus Football Association, 2005, amended with various decisions of the BoD of the Cyprus Football Association, July 2020.
- Regulations on the Status and Transfer of Players, FIFA, JANUARY 2025.
- FIFA Football Agent Regulations, 2024.

آراء

- Arbitration CAS 2004/A/635 RCD Espanyol de Barcelona SAD v. Club Atlético Velez Sarsfield, award of 27 January 2005.
- Arbitration CAS 2004/A/701 Sport Club Internacional v. Galatasaray Spor Kulübü Dernegi, award of 17 March 2005.
- CAS 2004/A/662 RCD Mallorca, S. A. D v/ Club Atlético Lanús TRIBUNAL ARBITRAL DEL DEPORTE 18/05/2008.
- CAS 2018/A/5740 FC Bunyodkor v. Denilson Martins Nascimento.
- Cour de Cassation, Chambre criminelle, du 24 janvier 2006, N° de pourvoi: 04-85. 016, Publié au bulletin.

# Legal Civilization

ISSN: 2873-1841  
ISSN: 2873-1922

No.27- Spring 2026

- Burden of Proof and Admissibility and of Evidence in International Commercial Arbitration  
**Homayoun Mafi, Maedeh Asgharzadeh**
- Analysis the Practice of Determining the Jurisdiction of the International Criminal Court to Adjudicate Forced Marriage  
**Mohammad Hossein Ramezani Ghavamabadi, Pouria Ebrahimzadeh**
- Legal Rethinking of the Use of Artificial Intelligence for the Enforcement of Punishment  
**Amirreza Mahmoudi, Anusha Zafari Kore Tash**
- Federative Rights in Football: Approaches of the Legal Systems of Iran, France, England, Argentina, Brazil, Spain and Colombia  
**Behnam Noorzadeh**
- Conflict of the Regulation of the Third Article of the Mandatory Formal Registration of Immovable Properties with Laws and Legal Principles  
**Akbar Iman Poor, Sahand Nejadi Ijadkar**
- Criminal Personality and Its Relationship with Effective Punishment  
**Maryam Bahmai, Mostafa Karamipour**
- Challenges and Obstacles to Interpreting Contracts in Iranian Law  
**Farzin Yazdan Panah, Mohammadreza Nasiri**
- Measures to Prevent Financial Corruption in the Banking System  
**Alireza Deraei, Sayyed Ebrahim Mortazavi, Amirhasan Abolhasani**
- Divorce at the Request of the Woman in the Iranian Legal System  
**Mohammad Ahmadi, Helma Sadat Zorrieh Kermanshahi**
- Assessing the Criminal Nature of Online Lotteries in Iranian Law  
**Mohammadhossein Hajeb, Zahra Rabbani, Roya Asiaei**
- Mutual Sale Contract in the Iranian Legal System  
**Sadegh Mohebbi, Mohammadali Jahani**
- Features and Characteristics of Cybercrimes in the Iranian Criminal System  
**Seyedeh Elaheh Babonaki**
- Studying the Right to Employment of Women in International Law  
**Habibolah Abdollah Poor, Sama Khodayari**
- The Effectiveness of Security and Educational Measures in the Resocialization of Juvenile Delinquents; A Case Study of Shahid Fakhmideh Judicial Complex  
**Leila Ahadi**
- Retaliation in the Quran and its Place in Islamic Penal Policy  
**Rojin Masoudi, Jamal Rezaei Hossein Abadi**
- a Legal Analysis of the Regulatory Structure of the Unorganized Monetary Market in Iran: from Conceptual Ambiguities to Legislative and Executive Challenges  
**Ali Babaei**
- The Impact of Independent International Institutions on the Effectiveness of Sanctions in International Trade Law  
**Elahe Ghorban Karimi**
- Based on the Best Interests of the Child; an Analysis of Custody with a Legal, Jurisprudential and Psychological Approach to Identifying Legislative Gaps  
**Mona Komeyli**
- Human Rights-Based Rehabilitation and Its Limitations in the Iranian Penal System  
**Amin Reza Bahar Falamarzi**
- an Analysis of Strict Civil Liability in Chemical Industry Accidents; a Case Study of Iranian Methanol Production Units  
**Mohammad Jokar, Sasan Vazin Pour**
- Pathology of Lethal Punishment in Iranian Criminal Law  
**Mohammadreza Rezaei**
- Implementing Regulations on Land Nationalization, Especially Endowment Lands, with Emphasis on Judicial Practice  
**Esmail Chogani**
- International Criminal Policy Against Genocide: A Comparative Analysis in International Criminal Tribunals  
**Ali Hadian Haghighi, Saber Sayyari Zohan**
- Criminological Analysis of Kolbari in the Border Areas of Iran and its Comparison with the Kalba  
**Morteza Hashem Pour**
- Legal Challenges and Harms of Unauthorized Accredited Institutions in the Iranian Monetary System  
**Amin Aminl Nezhad**
- The Impact of Prefrontal Cortex Dysfunction on Criminal Responsibility in the Crime of Intentional Murder  
**Hamid Ghiasi, Mehdi Shaban Zadeh**
- Artificial Intelligence and the Right to a Fair Trial in Light of the Iranian Constitution  
**Pouria Zhoulideh**
- Impact of Government Expenditure and Debt on Stock Market Growth in Iran  
**Razieh Hojjati Nezhad**
- the Position of the Central Counterparty Institution and Its Impact on the Principle of Privity of Contracts in Cross Border Transactions in the Legal Systems of Iran, Europe and the United States of America  
**Arefeh Ghasem Zadeh Dehabadi**
- Strategies to Combat and Deal with Cybercrime  
**Ahmad Padidar**